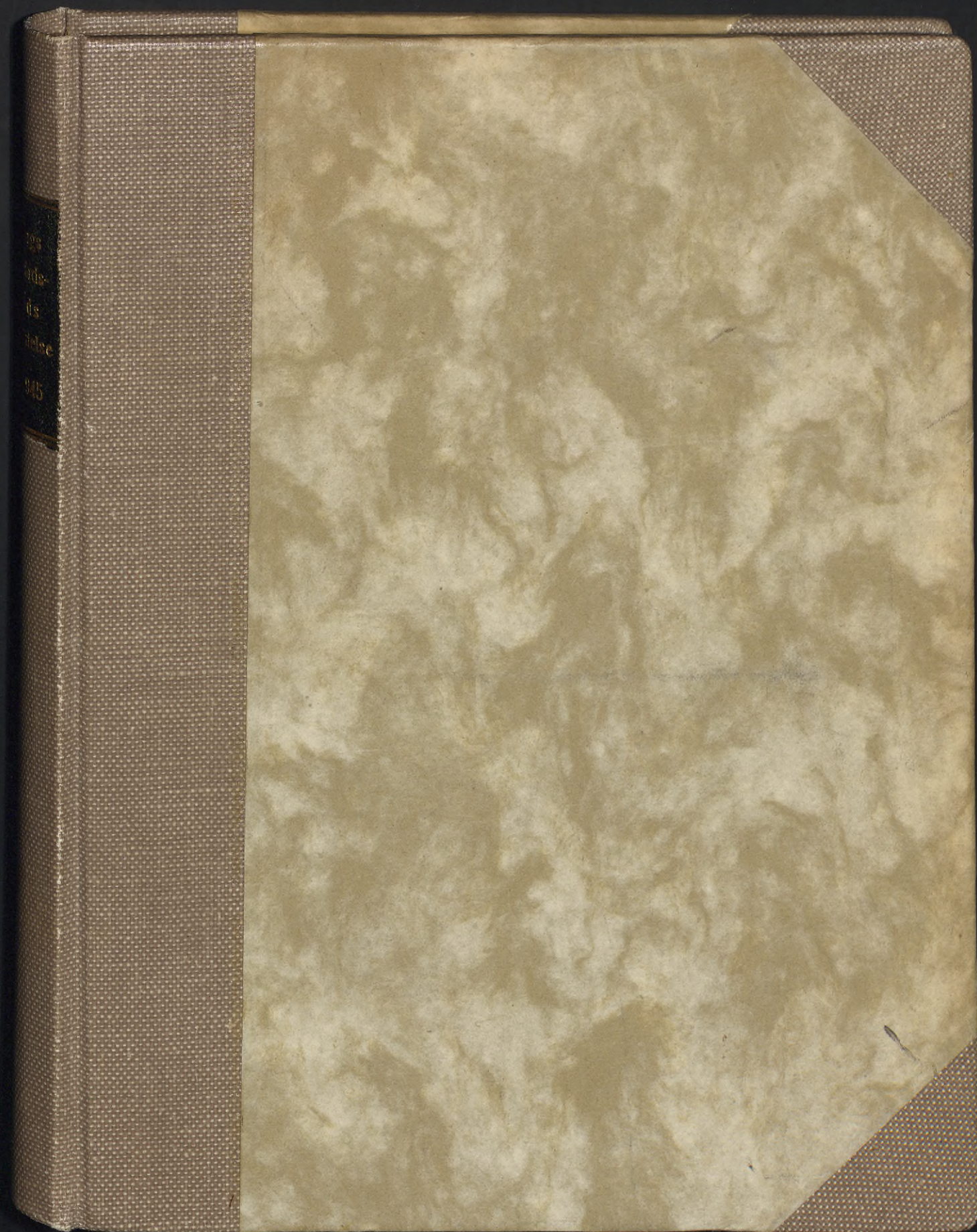

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

199
ode
is
1800
945

MEDICINSKA
HÖGSKOLANS BIBLIOTEK
GÖTEBORG

Acta

Biomedicinska biblioteket

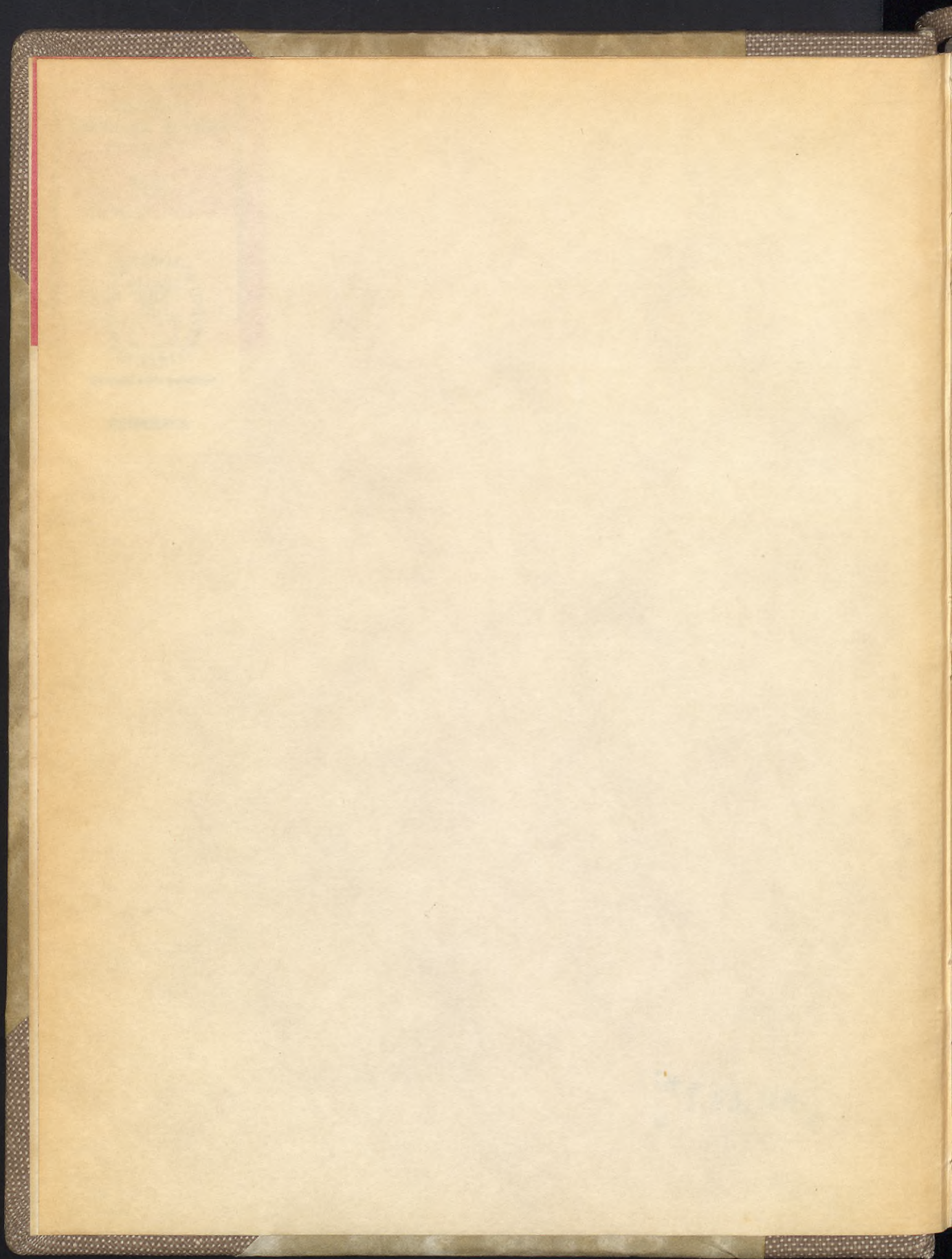
PERIODIKA

[*J. 53. 184.]

GUTENBERGS
HILFVARDYBOKS
ARBEJDSBESKRIVELSE

UDGIVET AF
HILFVARDYBOKS

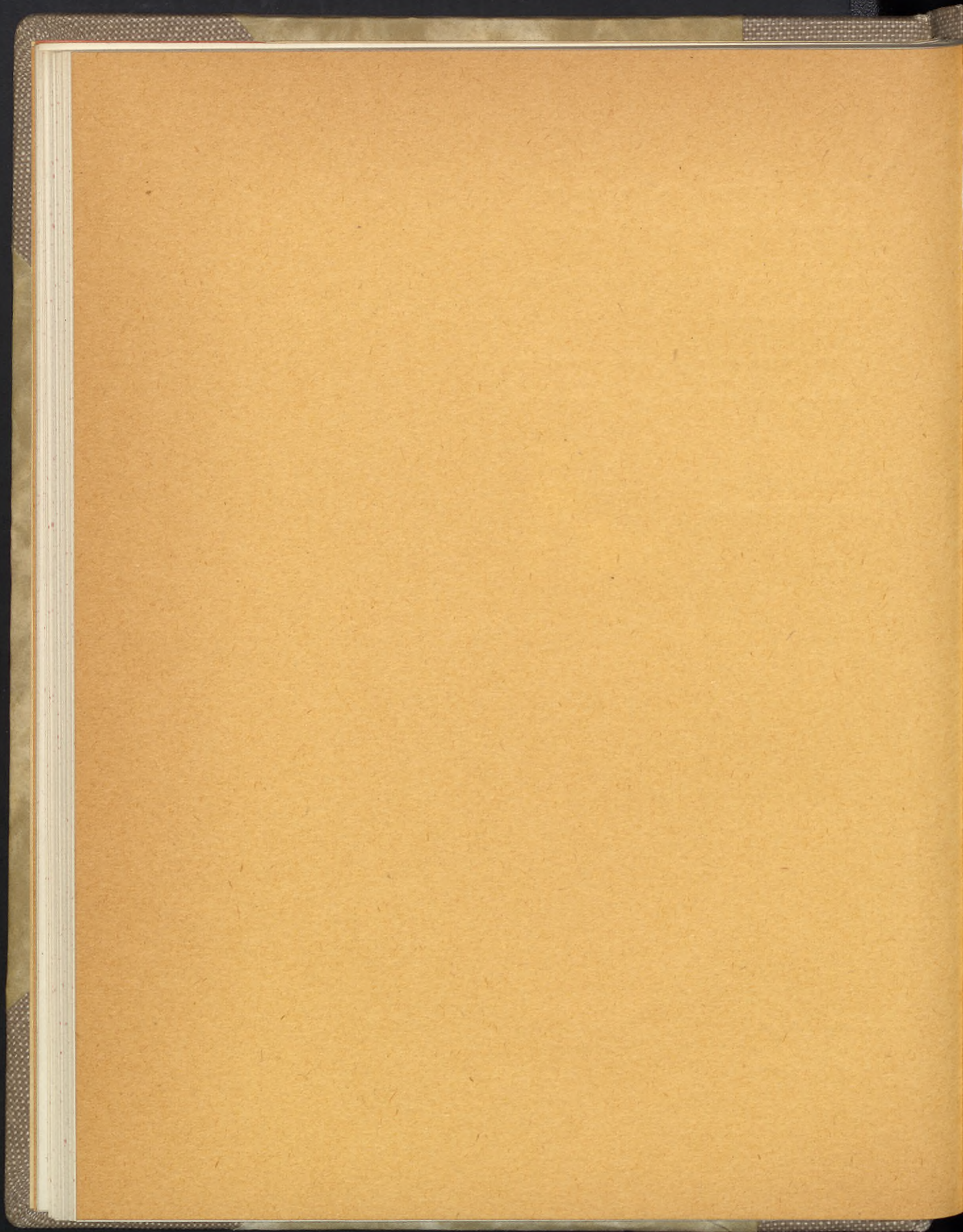
1884

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMND
ÅRSBERÄTTELSE

UTARBETAD AV GOSTA GÖTHLIN
FÖRSTE STADSLÄKARE

1942

GÖTEBORGS HÄLSOVÅRDSNÄMNDENS ÅRSBERÄTTELSE

UTARBETAD AV GÖSTA GÖTHLIN

FÖRSTE STADSLÄKARE

I. Hälsovårdsnämnden	7
2. Diverse beslut, uppdrag och anordningar, där renhållningen m. m. övervakades	11
3. Livsmedel. Kemiska kontrollanalyser	15
4. Fabriker och näringar	20
5. Anordningar till smittsamma och parasitära sjukdomars förebyggande	22
6. Barnavårdsverksamheten	24
III. Sjuklighet och sjukvård	26
1. Sjuklighet i staden	26
2. Den allmänna sjukvården i staden	28
3. Sjukhus och polikliniker	29
4. Barnafödelskors vård	31
5. Apoteker	32
6. Rättshälsa m. m.	33
IV. Befolknings- och dödlighetsstatistik	35
1. Folkvägning, nativitet, mortalitet	35
2. Dödsorsaker	36
Epideiologiska sjukhuset	37
Sommarsanatoriet i Sandarne	38
Barnsanatoriet Hävisand	39
Utdrag ur hälsovårdsnämndens räkenskaper	40

1942

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMND
ÅRSBERÄTTELSE

UTARBETAD AV COSTA GÖTHLIN
FÖRSTE STADSÄKARE

GÖTEBORG
A. LINDGREN & SÖNERS BOKTRYCKERI
1943

1943

Innehåll.

I. Hälsovårdsnämnden och dess personal.	
1. Hälsovårdsnämnden	7
2. Hälsovårdsnämndens personal	7
II. Hälsovården.	
1. Allmän renhållning	9
2. Diverse lokaler, upplag och anordningar, där renhållningen m. m. övervakas	11
3. Begravningsplatser.....	12
4. Bostäder	12
5. Vatten	16
6. Livsmedel. Kemiska kontrollanalyser.....	19
7. Fabriker och näringar	22
8. Anordningar till smittsamma och parasitära sjukdomars förebyggande.....	22
9. Barnavårdsverksamheten	31
III. Sjuklighet och sjukvård.	
1. Sjuklighet i staden	32
2. Den allmänna sjukvården i staden	33
3. Sjukhus och polikliniker	34
4. Barnaföderskors vård	34
5. Apoteken	35
6. Rättsmedicin m. m.	36
IV. Befolknings- och dödlighetsstatistik.	
1. Folkmängd, nativitet, mortalitet.....	38
2. Dödsorsakerna.....	39
Epidemisjukhuset.....	71
Sommarsanatoriet å Sandarne	73
Barnsanatoriet Rävlanda	75
Utdrag ur hälsovårdsnämndens räkenskaper	78

Innehåll.

		I
	Hälsövrådsnämnden och dess personal	
7	1. Hälsövrådsnämnden	
7	2. Hälsövrådsnämndens personal	
	II. Hälsövråden	
8	1. Allmän renhållning	
11	2. Diverse lokaler, uppbyggnad och anordningar, där renhållningen m. m. övervakas	
12	3. Begravningsplatser	
12	4. Bostäder	
16	5. Vatten	
19	6. Livsmedel. Kemiska kontrollanalyser	
22	7. Fäbäcker och näringar	
25	8. Anordningar till smittsamma och parasitära sjukdomars förebyggande	
31	9. Barnavårdsverksamheten	
	III. Sjukvård och sjukvård	
32	1. Sjukhuset i staden	
33	2. Den allmänna sjukvården i staden	
34	3. Sjukhus och polikliniker	
34	4. Barnaföderskors vård	
35	5. Apoteken	
36	6. Rättsmedicin m. m.	
	IV. Befolknings- och dödlighetstatistik	
38	1. Folkmängd, nativitet, mortalitet	
39	2. Dödsorsaker	
41	Epidemiologiska	
43	Sommarsanatoriet å Sandarne	
45	Barnsanatoriet Rävlanda	
48	Utdrag ur hälsövrådsnämndens räkenskaper	

Förteckning å tabeller.

- Tab. 1. Renhållningsanordningar o. d. i Göteborg pr 31 dec. 1942.
„ 2. Av matvarukontrollen anhållna och oskadliggjorda födoämnen under år 1942.
„ 3. Besiktningar av från utrikes ort införda köttvaror och djurfett under år 1942.
„ 4. Försäljnings-, tillverknings- och näringslokaler den 31 december 1942.
„ 5. Sammandrag av resultaten från under år 1942 utförda undersökningar av mjölk och grädde.
„ 6. Födelse i Göteborg år 1942, med fördelning på månader.
„ 7. Födelse i Göteborg år 1942, med fördelning på församlingar.
„ 8. Befolkningens rörlighet inom Göteborgs stads församlingar år 1942.
„ 9. Dödligheten i Göteborg år 1942 inom den mantalsskrivna befolkningen, uppdelad i församlingar.
„ 10. Dödsfall och dödstal i Göteborg månadsvis åren 1938—1942.
„ 11. Obligatoriskt anmälda smittsamma sjukdomar i Göteborg månadsvis år 1942.
„ 12. Vissa smittsamma sjukdomar i Göteborg åren 1933—1942.
„ 13. Antalet dödsfall i Göteborg åren 1933—1942 i smittsamma sjukdomar ävensom inom vissa viktigare sjukdomsgrupper.
„ 14. Uppgift från 12 distriktsläkare ang. vissa av dem månadsvis iakttagna sjukdomsfall i Göteborg år 1942.
„ 15. Dödsfall i Göteborg år 1942 med fördelning efter dödsorsak, ålder och kön (samma omfattning som i tabell 10).
„ 16. Dödsfall i Göteborg år 1942 med fördelning efter sjukdomsgrupper, månader och kvartal (samma omfattning som i tabell 10).
„ 17. Av bostadsinspektionen omhändertagna osunda bostäder åren 1938—1942.

2. Hälsovårdsnämndens personal.

Förste stadsläkare: Gösta Göthlin.
T. F. andre stadsläkare: Carl Fällström.
Sundhetsinspektör: Leouart Bladial.
Stadsveterinär: Gustaf Kolmaddin.

Förtäckning å tabeller.

1. Rehabiliteringsanordningar o. d. i Göteborg pr 31 dec. 1942.
2. Av maskinverkskontrollen anställda och oskadliggjorda löd-
män under år 1942.
3. Beställningar av från utrikes ort införda köttvaror och djur-
fell under år 1942.
4. Försäljnings-, tillverknings- och näringslokaler den 31 de-
cember 1942.
5. Sammandrag av resultaten från under år 1942 utförda under-
sökningar av mjölk och gräddor.
6. Födelsor i Göteborg år 1942 med fördelning på månader.
7. Födelsor i Göteborg år 1942 med fördelning på församlingar.
8. Befolkningens rörlighet inom Göteborgs stads församlingar
år 1942.
9. Dödligheten i Göteborg år 1942 inom den mantalskrivna be-
folkningen, uppdelad i församlingar.
10. Dödsfall och dödsfall i Göteborg månadsvis åren 1938—1942.
11. Obligatoriskt anmälda smittsamma sjukdomar i Göteborg
månadsvis år 1942.
12. Vissa smittsamma sjukdomar i Göteborg åren 1933—1942.
13. Antalet dödsfall i Göteborg åren 1933—1942 i smittsamma
sjukdomar ävensom inom vissa viktigare sjukdoms-
grupper.
14. Uppställ från 12 distriktsläkare ang. vissa av dem månadsvis
inaktiga sjukdomsfall i Göteborg år 1942.
15. Dödsfall i Göteborg år 1942 med fördelning efter hörselsak-
slider och kön (samma omfattning som i tabell 10).
16. Dödsfall i Göteborg år 1942 med fördelning efter sjukdoms-
grupper, månader och kvalitet (samma omfattning som
i tabell 10).
17. Av postinspektionen omhändertagna osunda postfåder åren
1938—1942.

I. Hälsovårdsnämnden och dess personal.

1. Hälsovårdsnämnden.

Ledamöter:

Slakthusdirektören Henry Johansson, ordförande,
Förste stadsläkaren Gösta Göthlin, v. ordförande,
Professorn Sven Hultin, kassaförvaltare,
Medicine d:rn Håkan Nordlund,
Assistenten Sven Fredriksson,
Polismästaren Ernst Fontell,
Ombudsmannen Artur Boman.

Suppleanter:

Ombudsmannen Karl Johansson,
Handlanden Viktor Kjellgren,
Fru Ingrid Lundh,
Inspektören Evert Frankenberg ($1/1$ — $10/3$),
Metallarbetaren Torsten Henrikson ($11/3$ — $31/12$),
Fru Anna Jönsson.

Ombudsman och sekreterare:

Jur. kand. Hans Friis.

Hälsovårdsnämnden har under året hållit 24 sammanträden och dess arbete har protokollförts under 2,067 paragrafer.

2. Hälsovårdsnämndens personal.

Förste stadsläkare: Gösta Göthlin.

T. f. andre stadsläkare: Carl Fällström.

Sundhetsinspektör: Lennart Bladini.

Stadsveterinär: Gustaf Kolmodin.

Överläkare å Epidemisjukhuset:	Nils Faxén.
Underläkare å	Lars Edén ($1/1-31/10$),
” ” ”	Folke Rosenkvist ($1/11-31/12$),
” ” ”	Allan Casinowsky ($1/1-15/1$),
” ” ”	Herbert Nathhorst ($16/1-31/12$).
Dispensärläkare:	Hjalmar Anderson.
Bitr. dispensärläkare:	Harald Belfrage,
” ” ”	Bertil Johanson.
Könspoliklinikläkare:	Signe Norström-Lind,
”	Erik Kaiser,
”	Ragnar Edén,
”	Anna Nordenskjöld-Berg.
Bakteriolog (Sjukhusdir. stat):	Anders Wassén.
Distriktsläkare i 1:a	distr.: Albert Rubenson,
” ”	distr. 1 A: Gunnar Norrby,
” ” 2:a o. 3:e	distr.: Claes Carlström,
” ” 4:e	” Carl Axel Wällgren,
” ” 5:e o. 6:e	” Axel Zachrisson,
” ” 7:e	” Sven Eldh,
” ” 8:e	” Ture Årén,
” ” 9:e	” Albin Landau,
” ” 10:e	” Nicolai Johannsen,
” ” 11:e	” Carl Fällström ($1/1-31/1$),
” ” 11:e	” Axel J. Larsson ($1/2-31/12$),
” ” 12:e	” Helge af Ekenstam,
” ” 13:e	” Bertil Johanson.
Läkare å Rävlanda barnsanator.:	Åke Häger.
Sundhetskommisarie:	Anders Nilsson.

Personalen vid hälsovårdsnämndens *allmänna avdelning* och *matvarukontrollen* har under året sammanförts till en gemensam arbetsgrupp med sundhetskommisarien som närmaste förman. Denna omfattat 3 förste tillsyningsmän samt 19 ordinarie eller extra tillsyningsmän. Staden har indelats i 8 inspektionsdistrikt med var sin föreståndare. Den allmänna hygien och matvarukontrollen har härigenom fått en enhetlig ledning. Den övriga personalen har bl. a. handlagt epidemivård och desinfektion, kommunal yrkesinspektion, allmänna lokalers tillsyn, hamnhygien, karantän och avlusning.

Vid *bostadsinspektionen* ha under sundhetsinspektören arbetat tre ordinarie bostadsinspektriser jämte en extra arbetskraft under 4 månader.

Vid *dispensärcentralen* ha under chefsdispensärläkaren tjänstgjort 7 dispensärsköterskor, 1 laboratoriesköterska, 1 röntgensköterska samt ett växlande antal extra arbetskrafter.

II. Hälsovården.

1. Allmän renhållning.

a) Avträden, vattenklosetter, urinoirer.

Under senaste femårsperiod ha pr 31/12 i staden befintliga avträden och vattenklosetter varit sålunda fördelade och omhändertagna (siffrorna ange antal):

	1938	1939	1940	1941	1942
Torrklosetter, hämtade av renhållningsverket	10,331	9,632	9,604	9,620	9,207
därav våningskärl	636	605	570	577	299
,, gårdskärl	9,695	9,027	9,034	9,043	8,908
Hämtning av latrinkärl i medeltal pr kärl och år	37,1	36,4	35,7	33,9	35,0
Vattenklosetter	67,450	74,278	75,883	77,334	79,708
Fastigheter, inom vilka (delvis) funnits torrklosetter	4,682	4,270	4,189	4,103	3,994
Fastigheter, inom vilka (delvis) funnits vattenklosetter	7,647	8,537	8,694	8,885	9,011
Fastigheter, där renhållningsverket hämtat latrin	2,976	2,748	2,916	2,971	2,903

Latrinens omhändertagande framgår av nedanstående siffror:

	1938	1939	1940	1941	1942
Latrinmängd	5,443	4,875	4,130	3,943	3,900
därav beredd torrpudrett ..	3,481	3,284	2,529	2,795	2,192
,, kalkpudrett ..	412	511	417	527	601
,, soppudrett ..	—	—	—	—	280
,, såld som råvara ..	1,550	1,080	638	621	827
,, tömd i havet	—	—	546	—	—

Från hälsovårdsnämndens sida har anmärkning gjorts mot 996 avträden (uppsamlingskärl 22, urinledningsbleck 349, betonggolv 66, renhållning 418, ventilation 6, andra brister 135).

Vidare har anmärkning måst framställas mot 155 urinoirer (cementgolv 14, invändig beklädnad 46, avlopp 12, renhållning 73, andra brister 10).

b) Gatu- och gårdsrenhållning.

I fråga om gårdsrenhållningen och sophämtningen under senaste femårsperiod kunna följande siffror lämnas (siffrorna ange antal):

	1938	1939	1940	1941	1942
Fastigheter m. kommunal hämtning (total eller partiell) ...	10,167	10,775	11,378	11,522	11,604
Fastigheter m. enskild hämtning (total eller partiell) ...	2,377	2,455	2,037	1,842	1,753
Fastigheter m. kommunal sophämtning	9,572	9,970	10,589	10,811	10,952
Gårdsbrunnar, som rensats av renhållningsverket	16,023	16,517	17,149	17,283	17,517
Rensningar pr brunn och år ..	5,7	5,4	4,3	4,5	3,1

De sopor, som renhållningsverket uppsamlat, ha oskadliggjorts på följande sätt (siffrorna ange %):

	1938	1939	1940	1941	1942
använts för utfyllnader	67	73	63	49	46
försålts obearbetade	4	2	2	2	—
förbränts	29	25	35	49	54
	100	100	100	100	100

Mot gårdar har anmärkning framställts i 1,016 fall (betongbeläggning 154, stensättning 135, planering 64, avlopp 151, renhållning 384, andra brister 128).

I fråga om sopkärnen och deras omgivning ha gjorts 525 anmärkningar (uppställningsplaner 243, kärn 55, lock 24, otillräckligt antal 55, renhållning 47, andra brister 101).

c) *Avledning och behandling av spillvatten.*

Genom diskontinuerlig bebyggelse i stadens ytterområden kunna en del nybyggen ej avbördas sitt spillvatten till stadens avloppsnet. Tidigare har varje byggnadsritning till dylikt nybygge i byggnadsnämnden försetts med stämpel om ovillkorlig skyldighet att söka hälsovårdsnämndens tillstånd att anordna provisorisk reningstank. Numera föreligger lagligt tvång att underkasta avloppsledning från sådant bygge hälsovårdsnämndens godkännande. Byggnadsverksamheten är emellertid liten och endast 4 reningstankar ha av nämnden godkänts under året.

Spillvattnet från 79,708 i staden uppsatta vattenklosetter behandlas sålunda (i % räknat):

till stadens avloppsnet	98,5 %
genom egen ledning till Göta älv	0,6 %
till septisk tank	0,9 %
	100,0 %

Pumpanordning för omkastning av vattnets strömningsriktning i Fattighusån förhindrar att Mölndalsåns mindervärdiga vatten intränger i stadens kanalsystem.

Mölnsdalsån har under året berett mindre besvär än vanligt. Orsaken är nog att söka i relativt riklig nederbörd och måttlig sommarvärme. Härtill kommer, att åns vattenfallsintressenter godtagit hälsovårdsnämndens krav på viss rimlig avrinning även under de kritiska veckor, då fabriker inskränka eller stoppa driften i anslutning till lagstadgad arbetarsemester.

Statens institut för folkhälsan utför f. n. en vidlyftig vattenhygienisk undersökning, avsedd att utgöra underlag för eventuella åtgärder till åvattnets förbättrande.

2. Diverse lokaler, upplag och anordningar, där renhållningen m. m. övervakas.

a) *Stall, ladugårdar, svinhus.*

Antal dylika lokaler:

	1938	1939	1940	1941	1942
Stall	170	176	166	166	173
Ladugårdar	121	133	129	105	104
Svinhus	89	101	89	81	97
S:a	380	410	384	352	374

Mot stall, ladugårdar och svinhus har under året måst framställas anmärkning i 102 fall (golv 14, gödsel förvaring 14, renhållning 52, andra brister 22).

b) *Utrymmen för hållande av mindre djur.*

Mot dessa har framställts anmärkning i 349 fall (renhållning 278, andra brister 71).

c) *Avstjälpningsplatser.*

Inom staden finnas 5 allmänna avstjälpningsplatser avsedda för sopor och avfall samt 1 gödselupplag.

Staden själv komposterar enligt täckningssystemet.

Mot enskild kompostering i stadens ytterområden har anmärkning måst framställas i 60 fall.

d) *Upplag av lump, hudar, ben.*

Inom staden finnas 26 sådana upplag. Anmärkning mot dem har framställts i 3 fall.

e) *Septic tanks för vattenklosetter.*

Den 31/12 voro 753 vattenklosetter anslutna till 42 anläggningar av septic tanks. Huvudparten av dessa vattenklosetter tillhöra stadens största fabriksanläggningar. Samtliga tankar stå under specialkontroll.

f) *Rakstugor, frisørsalonger.*

Staden hyser 220 rakstugor och 289 damfrisørsalonger mot resp. 216 och 293 året förut. Mot lokaler och skötsel har anmärkning måst framställas i 230 fall (lokaler 63, luftväxling och uppvärmning 18, renhållning 52, orena verktyg 28, andra brister 69).

g) *Hotell, pensionat och natthärbärgen.*

Under året ha 76 hotell, pensionat och natthärbärgen stått under regelbunden tillsyn. Mot lokaler och skötsel har anmärkning gjorts i 95 fall (lokaler 54, renhållning 16, sängkläder 11, avträden 3, ohyra 3, andra brister 8).

Ovan avsedda inrättningar innefatta endast sådana, som erhållit vederbörligt tillstånd att driva yrkesmässig rörelse. Mer eller mindre yrkesmässig rumsuthyrning förekommer dock i stor utsträckning, men gällande bestämmelser äro som regel otillräckliga för effektivt ingripande.

h) *Sopstörtningstrummor och inbyggda soprum.*

Samtliga anläggningar av sopstörtningstrummor och inbyggda soprum ävensom under markens yta uppställda sopkärl underkastas hälsovårdsnämndens godkännande.

3. Begravningsplatser.

Hälsovårdsnämnden har ej under året handlagt något ärende rörande begravningsplatser.

4. Bostäder. (D:r L. Bladini)

I. *Slutbesiktning av ny- och ombyggnader.*

Sundhetsinspektören har under året på vanligt sätt enligt uppdrag deltagit i byggnadsnämndens slutbesiktningar av nya och ändrade bostadshus. Dessa inspektioner utgjorde 46 (1941: 152) beträffande nya hus och 193 (1941: 186) ifråga om ombyggnader.

Enligt uppgift från stadsarkitektkontoret ha under året tillkommit 1,393 nya lägenheter, varav flertalet utgjorts av en- och tvårums-lägenheter.

På grund av mindervärdighet, gatureglering eller av andra orsaker ha under året avgått 430 lägenheter (1941: 339).

Några hus, avsedda för barnrika familjer, ha icke uppförts under året.

II. *Besiktning av och utredning angående anmälda eller av bostadsinspektionen anträffade osunda bostäder.* (Se tab. 17.)

Under året behandlade lägenheter uppgingo till 3,775 (1941: 3,911). I 142 av fallen har klagomålet efter utredning befunnits helt eller skäligen obefogat. I 249 fall har muntlig eller skriftlig utredning begärts och råd lämnats utan att annat ingripande från bostadsinspektionens sida ifrågakommit. Med frånräknande av dessa grupper återstå 3,384 fall. Av dessa har anmälan i 83 fall (2,4 %) ingått från fastighetsägaren, i 1,315 fall (38,9 %) från hyresgästen, i 155 fall (4,6 %) från annan intressent. I 1,831 fall (54,1 %) har bostadsinspektionen själv tagit initiativ till åtgärd.

Lägges till de 3,384 fallen de från föregående år kvarstående 229 fallen, erhålles summan av de ärenden, som under 1942 givit anledning till ingripande från bostadsinspektionens sida, alltså 3,613 fall. Ifråga om dessa har missförhållandet kunnat avhjälpas i 3,290 fall (91,1 %), endast delvis avhjälps i 20 fall (0,5 %). I 303 fall (8,4 %) ha tills vidare inga åtgärder kunnat genomföras. De utförda rättelserna ha i 3,205 fall åstadkommits genom husägarens och i 105 fall genom hyresgästens försorg.

Av alla under året behandlade ärenden, sammanlagt 4,005 st., ha 3,701 kunnat slutföras. I 171 fall har bristen måst registreras för framtida åtgärd. Till nästa år kvarstå 132 ärenden, som äro under arbete.

Under året ha utförts 17,024 inspektioner, därav 10,674 återbesök.

III. *Registrering av sanitärt undermåliga bostäder.*

Bostadsinspektionen ägnar sin största uppmärksamhet åt äldre fastigheter, enär bostadslägenheterna i dessa av naturliga skäl oftare äro behäftade med sanitära olägenheter än i de nyare husen. Ingripande sker dels på grund av anmälan från allmänheten eller utomstående personer, dels på grund av iakttagelser, som bostadsinspektionen själv gör vid de s. k. fortlöpande besiktningarna (se punkt 4).

Orsak till ingripande utgör företrädesvis förekomsten av:

a) Dålig dager, fukt, kyla, bristande ventilationsmöjligheter samt buller och rökbövar. Flertalet av de uppräknade bristerna återfinnes hos själva bostaden, en del brister härstamma från omgivningen. I regel kunna de alla avhjälpas utom ifråga om dålig dager.

b) Överbefolkning eller vanskötsel av bostaden, vilka ofta förekomma samtidigt. Sådan olägenhet kan träffa bostäder, som i och för sig äro tillfredsställande.

I de fall där åtgärd, medförande tillfredsställande effekt, ej omedelbart kan vidtagas, måste bostaden registreras i och för fortsatt kontroll. Dylik sker i fall, där bostaden antingen utdömes eller visar sig behäftad med allvarlig brist av mera permanent karaktär men dock ej så svår, att lägenheten måste utdömas. Slutligen registreras även de bostäder, där reglerad uthyrning måste ske för att undvika svårare överbefolkning.

Registrering verkställes sålunda av:

- 1) *Lägenheter, som jämlikt hälsovårdsstadgan måste utdömas, men där lägenhetsinnehavaren ej omedelbart kan avflytta.*

Jämlikt § 8 i hälsovårdsstadgan kan hälsovårdsnämnd, där särskilda omständigheter föreligga, tillåta att utdömd lägenhet användes såsom bostad, så länge den vid tillfället däri boende kvarbor. Såsom av nedanstående tabell framgår, voro vid årsskiftet 1941—42 summa 69 sådana lägenheter registrerade.

Utdömbara lägenheter:

	Distrikt			Summa
	I	II	III	
Kvar vid årsskiftet 1938—1939	64	15	19	98
1939 nytillkomna	15	14	23	52
utrymda	39	9	30	78
Kvar vid årsskiftet 1939—1940	40	20	12	72
1940 nytillkomna	19	22	9	50
utrymda	20	21	14	55
Kvar vid årsskiftet 1940—1941	39	21	7	67
1941 nytillkomna	24	3	12	39
utrymda	17	8	12	37
Kvar vid årsskiftet 1941—1942	46	16	7	69
1942 nytillkomna	18	—	9	27
utrymda	19	4	7	30
Kvar vid årsskiftet 1942—1943	45	12	9	66

Vid årsskiftet 1942—1943 kvarboende:

	Distrikt			Summa
	I	II	III	
1—2 äldre personer	44	11	8	63
familjer med vuxna barn	1	—	1	2
familjer med barn under 15 år	—	1	—	1

I några fall har familjeförsörjaren bostaden såsom tjänstebostad (gårdskarl).

I fråga om alla utdömbara lägenheter sluter hälsovårdsnämnden genom bostadsinspektionen skriftlig överenskommelse med respektive fastighetsägare, att ingen ny hyresgäst får inflytta. Hyresgästen uppmanas samtidigt att skaffa sig annan bättre bostad. Förfarandet har medfört, att de utdömbara lägenheterna, trots att en del nya tillkomma

varje år, nu sjunkit till 66. Av de kvarvarande hyresgästerna äro en stor del mindre skötsamma eller rent av asociala och kunna därför ej överflyttas, t. ex. till ersättningsbostäderna. En annan stor grupp utgöres av äldre personer, som under många år bebott sin dåliga bostad. Denna utgör dock deras hem och det möter den allra största svårighet för att ej säga omöjlighet att förmå dem att flytta. För en liten grupp hyresgäster utgör den utdömbara bostaden en del av avlöningsförmånen i form av fri bostad (gårdskarlar, portvakter). Dessa bostäder äro dock de bästa bland de utdömbara men måste utdömas, vanligen emedan de äro helt eller delvis belägna i källaren. Ytterligare en liten grupp utgöres av ensittare eller familjer, som bebo egna stugor av mer eller mindre bristfällig beskaffenhet i stadens utkanter.

Tvångsflyttning kan ej gärna ifrågakomma beträffande de ovan nämnda grupperna. Evakuering måste ske genom spontan flyttning (oftast efter övertalning) eller vid dödsfall. 30 stycken utdömbara lägenheter ha dock under året kunnat utrymmas, delvis genom överflyttning av hyresgästerna till ersättningsbostäderna eller andra staden tillhöriga fastigheter.

2) *Lägenheter, där någon sanitär brist beträffande själva bostaden eller överbefolkning av svårare art föreligger.*

Den sanitära bristen är då ej så svår, att orsak till utdömning anses föreligga. Vid årsskiftet 1942—43 uppgingo dessa registrerade lägenheter till 1,937 st. (Däri ingå de nedan som "barnförbjudna" betecknade bostäderna).

Beträffande dessa registrerade lägenheter uppställas vanligen vissa uthyrningsvillkor, vilka i regel bekräftas genom skriftlig överenskommelse med fastighetsägaren. Åtgärder, som företrädesvis komma i fråga jäml. hälsovårdsstadgans § 8 mom. 7, äro:

a) Lägenheten får på grund av den konstaterade sanitära olägenheten (vanligen dålig dager) ej bebos av familj med barn under 15 år. Vid årsskiftet voro 1,535 lägenheter "barnförbjudna".

b) Lägenheten får endast uthyras till 1—2 vuxna personer. Sådan åtgärd vidtages i fråga om enkelrum och smärre enrumslägenheter, vilka i och för sig kunna vara ganska bra, men som icke lämpa sig såsom familjebostäder.

Bostadsinspektionen har enligt nu mer än 25-årig praxis på detta sätt indelat de registrerade lägenheterna i olika klasser och i möjligaste mån kontrollerat uthyrningen för att på så sätt söka neutralisera befintliga sanitära brister.

Alla registrerade lägenheter och jämväl de utrymda äro föremål för permanent övervakning från bostadsinspektionens sida. Det händer nämligen, särskilt i de fall där fastigheten byter ägare, att givna föreskrifter icke iakttagas, ja det har t. o. m. förekommit fall, där en utdömd bostad, efter att i flera år ha stått tom, ånyo uthyrts såsom bostad.

Denna övervakning med 1 à 2 årliga besök i de registrerade bostäderna är mycket tidsödande men absolut nödvändig, dels för kontrollen av att givna föreskrifter verkligen iakttagas, dels för att i arkivet angivna uppgifter ständigt skola hållas aktuella och korrekta.

IV. Fortlöpande besiktning av smålägenheter.

Även under 1942 har en extra bostadsinspektris biträtt i arbetet under 4 mån. för att möjliggöra för de ordinarie att under denna tid bedriva fortlöpande systematisk besiktning i större omfattning. På grund av ökat antal anmälningar från allmänheten, s:a 1,944 (1941: 1,539) har systematisk besiktning icke kunnat bedrivas i så stor omfattning som förut. Under 1942 har 2,076 smålägenheter varit föremål för fortlöpande besiktning mot 2,082 år 1941. Av antalet under året nytillkomna ärenden, uppgående till 3,384 har dock fortfarande över hälften eller 54,1 % upptagits av bostadsinspektionen själv, företrädesvis vid de fortlöpande besiktningarna. Flertalet svårare sanitära missförhållanden inkl. utdömbara bostäder ha anträffats på detta sätt och ej genom direkt anmälan från utomstående.

Av de i bostadsinspektionens arkiv för sanitär olägenhet registrerade bostäderna ha under året 47 kunnat utrymmas: av dessa voro 30 utdömningsbara.

Under året har fortlöpande besiktning ägt rum huvudsakligen i Annedal, Lunden, Gårda och Johanneberg, samt avslutats i de två sistnämnda stadsdelarna för att i stället upptagas å Hultmans holme.

Den osedvanligt kalla väderleken under vintern gav upphov till ett stort antal klagomål över otillräcklig värmeleverans i hus med centralvärme. I arbetet med undersökningar härav biträdde en av tillsyningsmännen under tiden 1 jan.—15 april.

Kristiden sätter fortfarande sin prägel på arbetet framför allt genom svårigheten att få vissa förbättringsarbeten genomförda inom rimlig tid. Uppskov med åtgärder har måst medgivas i långt större utsträckning än tidigare varit fallet. Siffran för de fall, där inga åtgärder kunnat genomföras är fortfarande relativt hög och uppgår till 303 (1941: 477).

5. Vatten.

Den totala vattenleveransen till staden har uppgått till:

Filtrerat Götaälsvatten från Alelyckeverket	13,152 milj. m ³	= 69,4 %
Konstgjort grundvatten	3,160 ” ”	= 16,6 %
Filtrerat sjövattnet från Delsjöverket	2,555 ” ”	= 13,5 %
Vatten från Kallebäckens källa	0,090 ” ”	= 0,5 %
S:a	18,957 milj. m ³	= 100,0 %

Årsförbrukningen, fördelad på stadens invånare, ger följande *medelförbrukning* i liter pr individ och dygn:

	1938	1939	1940	1941	1942
för hushållsbehov, inkl. förluster . . .	93,1	102,2	89,2	87,8	85,7
„ industriella behov	20,9	21,6	19,9	18,5	17,9
„ diverse förbrukning*)	33,6	34,9	32,5	30,4	30,5
„ verkets egna behov	24,2	33,2	42,8	35,4	48,5
	171,8	191,9	184,4	172,1	182,6

Götaälvvattnet undergår dels långsam-, dels snabbfiltrering, i övervägande kvantitet dock det senare. För Delsjövattnet ifrågakommer endast långsamfiltrering.

Tidigare har råvattnet från Göta älv klorerats enl. Ornsteins metod. Numera sker klorering enbart av renvattnet till staden. Delsjövattnet har ej alls klorerats. Kloreringen av älvvattnet har i medeltal krävt 0,383 g/m³ och dragit en kostnad av 0,0300 öre/m³ mot 0,0386 året förut. Aktivt kol har ej tillsatts under året. För att motverka rostbesvär i ledningarna har såväl Alelycke- som Delsjövattnet tillsatts med kalk. Åtgången har i medeltal uppgått till resp. 5,3 och 5,5 g/m³ och dragit en kostnad av 0,06 öre/m³. C:a 31 % av Alelyckevattnet har dessutom under större delen av året försatts med aluminiumsulfat och soda. Som specialprofylax mot rostbildning i rören erhåller Delsjövattnet fortfarande en till mängden något växlande tillsättning av natriumhexametafosfat. Kostnaden härför har i medeltal varit 0,69 öre/m³. Resultatet har hittills varit påfallande gott.

Den från havet uppstigande s. k. saltfronten i Göta älv har ej gett anledning till klagomål över saltsmak hos dricksvattnet.

Kemiska vattenanalyser.

Systematiska prov ha under året gett följande medelvärden:

	pH-värde	KMnO ₄ mgl	Cl mgl	Total hårdhet tyska °
<i>Alelyckevattnet:</i>				
råvatten	6,7	38	8	1,1
renvatten	7,5	24	16	1,8
<i>Delsjövattnet:</i>				
råvatten	6,0	11	—	0,6
renvatten	7,7	8	11	1,0

*) Från och med 1938 redovisas vattenförbrukningen enl. en något ändrad indelning. "Diverse förbrukning" = vatten för sociala o. kulturella inrättningar, kommunikationer och industriella, administrativa o. kommersiella anläggningar, hotell och nöjesetablissemang, anläggningar för hygien, trädgårdar o. kommunens allmänna behov.

Bakteriologiska undersökningar.

Bakteriologisk vattenkontroll utföres regelbundet å stadens bakteriologiska laboratorium.

Dagliga undersökningar ha visat följande genomsnittliga *antal bakteriekolonier* pr cm³ i gelatinakultur vid 20° C. efter 48 timmar:

Alelyckan:

	1938	1939	1940	1941	1942
i råvattnet vid intaget Lärjeholm	1,353	1,436	949	844	2,039
i klorerat råvatten	512	557	427	364	—
i snabbfiltrerat älvvatten	257	133	230	116	116
i långsamfiltrerat älvvatten	36	49	30	37	42
i konstgjort grundvatten	23	10	13	12	14
i renvatten till staden	37	20	9	38	8

Delsjön:

	1938	1939	1940	1941	1942
i råvattnet	194	130	125	135	86
i renvatten till staden	23	8	12	21	35

Colititern fastställes minst varannan helgfri dag.

Siffrorna här nedan under resp. colititer betyda antalet vattenprov, som givit positivt resultat med i översta kolumnen angiven vattenmängd i cm³.

De vattenmängder, som användas vid coliundersökningen, äro följande: 200; 100; 50; 20; 10; 5; 2; 1; 0,5; 0,1; 0,05; 0,01 cc. Colititern blir, om minsta coli-förande vattenkvantitet är t. ex. 2 cc: $1 < c \leq 2$.

Provningen har visat följande coli-halt hos vattnet (siffrorna ange antalet prov):

	Antal prov	Coli-halt											
		0,01	0,05	0,1	0,5	1	2	5	10	20	50	100	200
<i>Alelyckan:</i>													
Råvattnet vid intaget Lärjeholm	137	1	8	40	48	33	1	5	1	—	—	—	—
Råvattnet vid gamla intaget...	102	—	11	32	38	19	1	1	—	—	—	—	—
Snabbfiltrerat älvvatten	142	—	—	9	35	20	19	26	14	16	2	1	—
Långsamfiltrerat älvvatten	563	—	—	6	17	17	46	47	46	105	57	52	170
Renvattnet utgående	146	—	—	—	—	—	1	—	3	22	30	32	58
Renvattnet vid Gamlestadsbro	249	—	—	—	—	1	—	3	5	24	54	65	97
<i>Delsjön:</i>													
i råvattnet	151	—	—	—	6	10	16	7	38	15	10	6	43
i renvatten till staden	152	—	—	—	—	—	—	1	2	5	15	14	115

6. Livsmedel. Kemiska kontrollanalyser.

a) *Matvarukontrollen.* (Stadsveterinär G. Kolmodin)

Arbetet vid matvarukontrollen har från den 1 april omorganiserats på så sätt, att den allmänna hygieniska avdelningen och avdelningen för matvarukontroll sammanslagits. Staden har i kontrollhänseende indelats i 8 distrikt i stället för förut 5. Varje distrikt har sin tillsyningsman, som har uppsikt över såväl matvarulokaler som gårdsrenhållning. På mjölklaboratoriet äro 3 tillsyningsmän verksamma. Tillsyningsmännens arbete ledes och övervakas av 1 kommissarie och 2 förste tillsyningsmän.

I de lokaler, där livsmedel saluföras eller för försäljning bearbetas och förvaras samt å torg och i fiskhamn, ha gjorts inalles 52,809 inspektioner. Vid dessa förrättningar ha 230,783 kg. födoämnen beslagtagits såsom otjänliga till människoföda (tab. 2).

I enlighet med Kungl. förordningen den 30 september 1921 angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett ha 730 partier med en sammanlagd vikt av 12,608,791 kg. undersökts. Av de undersökta varorna blevo 179,508 kg. kasserade och 1,620 kg. reexporterade. Av de importerade varorna utgjordes större delen av torrsaltat amerikanskt fläsk (4,603,515 kg.) och för margarinindustrien avsedda fettvaror (7,746,257 kg.). Ett parti brasilianskt fläsk om 179,450 kg., som ankom hit i maj, kunde på grund av djupgående härskenhet ej godkännas för konsumtion. Efter inhämtande av medicinalstyrelsens tillstånd blev fläsket nedsmält, varefter det erhållna fett raffinerades vid Pellerins Margarinfabrik här i staden. Av det erhållna raffinerade fett uttogs prov, som överlämnades till stadskemisten för undersökning. I avgivet intyg meddelar stadskemisten, att "provet var av normal beskaffenhet och uppfyller de fordringar, som böra ställas på ett gott matfett". Av tab. 3 framgå mängderna av olika varuslag fördelade på exportländerna.

Samtliga till offentlig auktion inom staden anmälda födoämnen ha före försäljningen underkastats besiktning. Vid dessa besiktningar, som omfattat 9 partier med en sammanlagd vikt av 11,115 kg., kasserades ett parti konserver om 5 kg., varjämte ett parti fodermorötter om 7,600 kg. fick försäljas under deklaration, att varan var delvis skadad. Övriga varor godkändes utan anmärkning.

Enligt från tillsyningsmännen inkomna rapporter ha vid inspektioner i matvarulokaler gjorts inalles 3,347 anmärkningar, därav i 1,952 fall för bristande ordning och snygghet, i 1,139 fall för försummat underhåll av lokalerna samt i 256 fall för bristfällig ventilation.

Antalet matvarulokaler, som enligt gällande föreskrifter varit föremål för hälsovårdsnämndens övervakande, utgjorde vid årets slut 3,467. Av dessa voro 383 tillverkningslokaler, nämligen 178 bagerier, 33 sockerbagerier, 98 charkuteriverkstäder, 3 mejerier, 40 choklad- och konfektfabriker, 14 vatten- och saftfabriker, 6 bryggerier, 10 konserverfabriker och 1 margarinfabrik (tab. 4).

Konsumtionen av standardiserad mjölk har ökat jämfört med kon-

sumtionen 1941 och utgjorde c:a 0,63 liter pr person och dag mot 0,53 liter 1941.

Mjölkkontrollen har fortgått efter samma plan som föregående år. Uttagning av mjölkprov har ägt rum dels vid mejerierna, där prov tagits från samtliga leverantörer, innan mjölken undergått mejeribehandling, dels i mjölkbutikerna. Övervakningen av pastöriseringsförrordningens efterlevnad har fortgått i enlighet med gällande bestämmelser. På grund av otillräcklig uppvärmning av mjölken ha 2 åtal väckts mot ett mejeri.

Genom tillkomsten av Kungl. kungörelsen den 7 november 1941 (standardiseringskungörelsen) har försäljningen av opastöriserad mjölk så gott som omöjliggjorts. Det är numera endast kontrollgårdarna, som försälja sådan mjölk. Samtliga dessa gårdar utom 2, som fått sina gårdsmejerier godkända av Kungl. Lantbruksstyrelsen, lämna sin mjölk till mejeri i Göteborg för standardisering och distribution. Kontrollgårdarna voro vid årets slut 6 nämligen: Clarebergs Egendom, Agnesberg, Gullbringa säteri, Vävra, Hammargårds Egendom, Kungsbacka, Kilanda säteri, Kilanda, Kobergs Fideikommiss, Upphärad, samt Tjolöholms Egendom, Fjärås. Alla dessa gårdar ha tuberkulosfria besättningar och äro numera anslutna till det frivilliga bekämpandet av sjukdomen smittsam kastning hos nötkreatur enligt medicinalstyrelsens föreskrifter.

På mjölklaboratoriet ha under året undersökts 13,187 prov oskummad och standardiserad mjölk, 221 prov kaffebrädd och 254 prov skummad mjölk. Medelfetthalten var för den oskummade mjölken 3,35 %, för kontrollmjölken före standardiseringen 3,70 %, för den standardiserade mjölken 2,95 %, för kaffebrädd 14,28 % och för skummjölken 0,88 %. Av de 8,616 prov, som uttagits från producenternas leveranser före mjölkens mejeribehandling, ha 196 prov (2,30 %) haft en surhetsgrad av minst 7,6, utvisande att mjölken ej var tillräckligt hållbar, 2,574 prov (29,87 %) ha avfärgat en lösning av metylenblått inom 3 timmar, vilket innebär, att mjölken innehållit bakterier i för god vara otillåten mängd. Påvisbar smutshalt har förekommit i 8 prov (0,09 %). Motsvarande siffror för mjölk, som försålts från mejeri efter pastörisering, ha varit 0,04 %, 5,13 % och 0,00 % (tab. 5).

Under året har en extra veterinär tjänstgjort på mjölklaboratoriet 2 dagar i veckan. Härigenom har antalet bakteriologiska undersökningar kunnat ökas. Sålunda undersöktes under förlidet år 2,649 mjölkprov på förekomst av patogena bakterier. Av dessa gävo 602 positivt resultat. Ägarna av de sjuka djuren ha skriftligen underrättats om undersökningsresultaten och ålagts att tillkalla veterinär för behandling och isolering av de sjuka djuren. Dessutom har genom snabbagglutination utförts undersökningar på förekomst av kastningssmittämne i samlingsmjölkprov från 976 besättningar. Av dessa undersökningar lämnade 8 positivt resultat.

Till beivrande av förseelse mot gällande matvaru- och mjölkstadga ha utgått 650 skrivelser med anmärkningar och varningar. Därjämte ha avgivits 21 rapporter för anställande av åtal.

b) *Stadskemistens laboratorium.* (D:r K. Almström)

Under året ha följande 961 undersökningsuppdrag inkommit till laboratoriet:

Närings- och njutningsmedel	245	prov
Vatten	137	”
Smörj-, bränn- och lysoljor	45	”
Fasta bränslen	104	”
Metaller och hyttprodukter	109	”
Kemikalier och kemiskt tekniska produkter	104	”
Fettartade substanser inkl. eteriska oljor, fernissor o. d. ...	21	”
Trämassa	9	”
Malmer och bergarter	39	”
Fodermedel	71	”
Gödningsmedel	4	”
Vävnader	30	”
Diverse	43	”
	961	prov

För matvarukontrollen ha följande prov undersökts: Två prov av bröd voro utan anmärkning. Ett prov av fett var av normal beskaffenhet. Ett prov av fiskkorv innehöll tjärfärg. Ett prov av förorening i mjölk utgjordes av koagulerad kasein. Ett prov av förorening i kokta ärter innehöll gruskorn och korn av spannmål. Av 23 korvprov innehöll 15 mer än 65 % vatten och 7 mer än 5 % stärkelse. Ett prov av köttbullar, serverade på restaurant mot 8 köttkuponger, befanns motsvara 6 kuponger. Ett prov av köttkonserv var fritt från giftiga metallföroreningar. Ett prov av mjöl var fritt från främmande beståndsdelar. Av tre mjölkprov hade två fetthalt under 3 %. Ett mjölkprov fritt från ammoniak. Ett prov av premier jus utan anmärkning. Ett prov av pölsa utan anmärkning. Ett prov av saft utan anmärkning. Tre smörprov utan anmärkning. Ett prov av socker med smör var mörkfärgat, men fritt från blyföroreningar. Ett prov av thé innehöll mögelsvamp.

För allmänna verk och inrättningar i Göteborg ha följande antal prov undersökts:

Fjällbo vårdhem: korv 2 prov. Göteborgs stads renhållningsverk: vatten 59 prov, träkol 14 prov, latrin 1 prov. Göteborgs stads skol- och yrkeshem, Fagered: vatten 1 prov. Kriminalpolisen: olja 2 prov. Kristidsnämnden för Göteborgs stad: vävnad 1 prov, ”Tobrik” tobakserättning 1 prov, fodermedel 1 prov. Polisverket: blod 1 prov, hormonpreparat 1 prov. St. Jörgens sjukhus: tvålv 1 prov. Trafikpolisen: olja 1 prov. Vasa sjukhus: korv 1 prov.

7. Fabriker och näringar.

Under året ha 2,704 arbetsställen inspekterats med 3,523 besök, fördelade på 401 arbetsdagar. Av dessa arbetsställen voro 319 att hänföra till hantverk, 1,754 till handel och 631 till andra former av arbete.

Samtliga under kommunal tillsyn stående arbetsplatser i staden utgjorde vid årets slut 5,017. Enligt registret arbetade där 11,475 personer, därav 853 manliga och 956 kvinnliga minderåriga.

Med stöd av arbetarskyddslagen har råd och anvisningar lämnats i 64 fall till förekommande av olycksfall (§ 4) och i 114 fall till förekommande av ohälsa (§ 5).

Anmärkning mot arbetstidens förläggning eller längd har i 13 fall gällt minderåriga, i 78 fall övriga anställda. Ytterligare anmärkningar ha gällt: övertidens journalisering 62, minderårigas användning före stadgad ålder eller fullgjord skolplikt 8, föreskrift om intygsbok 444, anmälningsplikt beträffande minderåriga 32, rasters förläggning enl. arbetstidslagen för detaljhandeln 116 fall. I 7 fall ha försummelse föränlett åtal.

8. Anordningar till smittsamma och parasitära sjukdomars förebyggande.

a) Epidemisjukhuset.

Å epidemisjukhuset ha under åren 1936—42 vårdats följande antal sjukdomsfall:

	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942
Typhus, paratyphus	15	71	14	81	42	63	13
Scarlatina	368	392	1,614	3,184	1,157	1,067	1,367
Diphtheria	92	18	8	10	—	40	53
Meningitis epid.	2	5	7	1	4	5	2
Poliomyelit. a. ac.	67	15	5	1	37	3	2
Dysenteria	12	12	2	6	6	27	27
Febris undulans	3	2	2	1	—	—	—
Alii morbi	763	830	647	777	569	858	640
	1,322	1,345	2,299	4,061	1,815	2,063	2,104

I övrigt hänvisas till mer detaljerad redogörelse i denna berättelse.

b) Anmälda smittsamma sjukdomar.

Antalet enl. epidemilagen inkl. dess tillägg rapporterade smittfall har utgjort 1,426 mot 1,234 året förut. Övriga uppgifter återfinnas under kap. III: sjuklighet.

Epidemilagens smittfall ha som regel inlagts å epidemisjukhuset. Sedan den stora epidemien av scarlatina 1939 passerat sin kulmen och hemvård av utrymmesskäl ej längre är en tvingande nödvändighet,

göres för scarlatinafall undantag endast när de upptäckas långt fram i fjällningsstadiet eller när i undantagsfall hemmiljön anses medge annan form av betryggande isolering och nöjaktig vård. Så har under året skett i 48 fall. Kontaktsmitta har, så långt man känner, ej i något fall förekommit.

I övrigt avhållas friska minderåriga syskon från skolgång inkubationstidens längd och andra friska personer i den insjuknades omgivning underkastas nödiga restriktioner, det senare dock endast i starkt begränsad omfattning. Desinfektioner utföras enligt tämligen restriktiva principer.

Hälsovårdsnämnd och skolor samarbeta intimt. I folkskolorna föres noggrann löpande statistik över inträffade smittfall, vilket ger skolöverläkaren möjlighet att ingripa, där så behövs. Man har infört den goda plägseden, att barn, som varit frånvarande minst 3 dygn för febersjukdom, får återgå till undervisningen först sedan det visat upp sig för vederbörande skolsköterska och befunnits fritt från tydliga infektionssymptom. Ej så sällan ger denna granskning anledning till skolläkares ingripande.

c) *Särskilda åtgärder mot smittsamma sjukdomars införande i riket. Hamnhygien.*

Utrikes sjöfarten har alltjämt varit av ringa omfattning.

För att tillgodose den allmänna skeppshygienen ej minst å inrikes fartyg har den hamnhygieniska avdelningen verkställt nödiga besiktningar.

Råttförekomsten har övervakats jämlikt kungörelsen den 4 maj 1934 angående råttutrotning ombord å fartyg.

d) *Tuberkulosen.*

För vård av lungtuberkulos har staden tillgång till 530 sängplatser, d. v. s. 1,9 pr 1,000 invånare eller 285 platser pr 100 dödsfall i tuberkulos. Sjukplatserna fördela sig sålunda:

Renströmska sjukhuset	262
Romanäs sanatorium	102
Sjukvårdsavdelningen å Vasa sjukhus	54
Barnsanatoriet Rävlanda	112
	<hr/>
	530

Av dessa sjuksängar äro 476 godkända som A-platser.

Stadens dispensärvård handhas av den s. k. dispensärcentralen, som i sin organisation motsvarar en för större stad avpassad centraldispensär. Fullständig plan föreligger till ny dispensärbyggnad, men den har ännu ej fått godkännande.

Tuberkulosbyråns verksamhet. (D:r Hj. Anderson)

Årets nya tuberkulosmaterial redovisas i nedanstående tabeller. — Byrån har utfärdat 1,109 remisser till sjukhus och vårdanstalter för tuberkulösa. Lantvistelse under längre eller kortare tid har beretts åt 620 barn, varav 122 i barnhem eller permanenta kolonier, 177 i av byrån anordnade sommarkolonier, 230 i hem på landet under sommaren och 91 barn i förskoleåldern i av Första Maj-blomman anordnade vår- och höstkolonier å Galtarö.

Å Sommarsanatoriet Sandarne ha vårdats 122 patienter i sammanlagt 7,204 dagar, eller i genomsnitt 59 dagar per patient. Sanatoriet hölls öppet under tiden 11/6—2/9.

Vid byrån har sedan flera år en tredje extra läkare varit permanent anställd. Summa 23,082 personer ha under året undersökts vid 26,833 undersökningar. Därvid ha 16,516 skärmbildsfotografier tagits. Dessa ha möjliggjort en viss inbesparing av vanliga röntgenfotografier, som togos i ett antal av 4,805 mot 6,172 förra året, en besparing som utom av ekonomiska skäl var motiverad av den knappa tillgången på röntgenfilm i landet. Tuberkulinprov ha utförts 36,025 gånger. Av å byrån undersökta 1,063 upphostningar visade 145 prov *tbc*-baciller. Sänkingsreaktion har utförts å 18,437 blodprov. Intrakutana BCG-vaccinationer ha gjorts i 6,147 fall, därav 706 å barn under 2 år, 3,051 å barn på 2—16 år och 2,390 å vuxna. — Åt 182 personer ha givits 3,619 ljusbäd.

I ovanstående siffror ingå grupp- och massundersökningar vid skolor och företag, nämligen vid 27 småbarnsskolor och daghem, vid samtliga folkskolor och vid 11 högre skolor, å tillsammans 5,657 personer, samt vid 81 andra arbetsplatser å 5,213 personer, summa 10,870.

Skolundersökningarna företogos främst i syfte att BCG-vaccinera de tuberkulinnegativa eleverna, men en mycket värdefull biprodukt var avslöjandet av några vårdbehövande fall av lungtuberkulos bland de positiva. Vid småbarnsskolorna reagerade 20 % av barnen positivt för tuberkulin, men de allra flesta gjorde det till följd av redan företagen BCG-ympning. Vid såväl folkskolor som läroverk voro omkring 8 % (8,2 resp. 7,9 %) av eleverna tidigare BCG-vaccinerade. Av de övriga hade i folkskolans 7:de klass 29 %, i real- och flickskolornas avslutningsklasser 40 % och i gymnasiernas sista klass 50 % av eleverna hunnit bli tuberkulinpositiva genom tuberkulös infektion.

Bortåt hälften av skolungdomen når man följaktligen ej i tid, då man förlägger massvaccinationen med BCG till skolornas avslutningsklasser. Och det är ej blott *infektionen*, som hinner bli utbredd. Ej så sällan resulterar den i *sjukdom* redan under skolåldern. Programmet i fortsättningen måste därför bli: undersökning och massvaccination i skolornas *första* klass, med kontrollundersökning i någon av de sista klasserna.

Av de tuberkulinnegativa skoleleverna vaccinerades 85 å 90 %, något växlande i olika skolor. I de återstående fallen avböjde föräldrarna vaccination.

Vid de 81 övriga arbetsplatserna voro 70 % av de undersökta tuberkulinpositiva. Bland dessa påträffades 12 fall av lungtuberkulos samt

en knölros och en hiluskörteltuberkulos. En kvarts procent av de undersökta (5,213 st.) visade sig alltså vara i behov av vård på grund av aktiv tuberkulos. — BCG-vaccination har även i dessa grupper gjorts på flertalet av de negativt reagerande.

Dylika gruppundersökningar ha bedrivits vid byrån sedan år 1934. De första åren fann man i regel omkring 1 % vårdbehövande sjuka bland de undersökta. Småningom sjönk procenten till $\frac{1}{2}$ och nu har den alltså kommit ned till $\frac{1}{4}$, ett bevis bland andra på det förbättrade läget vid tuberkulosfronten.

Nedanstående tablå belyser byråarbetets ansvällning under de sista åren.

År	Undersökningar	Undersökta personer	Röntgenfoton	Blodsänkor	Bacillprov	Tuberkulinprov	BCG-vaccinationer	Gruppunders.
1937	7,178	5,122	2,395	5,487	534	1,641	276	454
1938	8,834	6,805	3,315	7,476	646	3,826	649	586
1939	10,675	8,657	5,097	8,774	644	8,874	626	1,760
1940	12,366	9,993	4,645	10,837	955	13,534	1,115	1,803
1941	17,735	14,479	6,172	15,347	1,177	24,504	4,264	4,211
1942	26,833	23,082	4,805	18,437	1,063	36,025	6,147	10,870

Dessutom togos 16,516 skärmbildsfotografier mot 3,119 förra året, då skärmbildsapparaten blott under en del av året var i bruk.

Byråns årliga nytillkomna lungtuberkulosmaterial sedan dess start, ävensom motsvarande absoluta och relativa dödstal i lungshot och i all tbc, framgår av följande sammanställning.

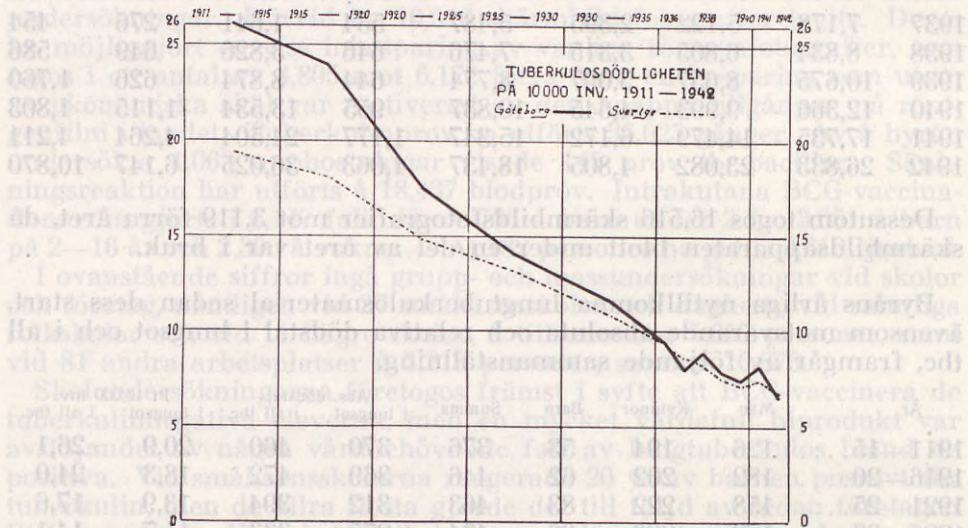
År	Män	Kvinnor	Barn	Summa	Abs. dödstal		Pr 10,000 inv.	
					i lungshot	i all tbc.	i lungshot	i all tbc.
1911—15....	126	194	53	376	370	460	20,9	26,1
1916—20....	182	202	62	446	369	472	18,3	24,0
1921—25....	158	222	83	463	312	394	13,9	17,6
1926—30....	172	226	36	434	275	333	11,7	14,1
1931—35....	187	231	17	434	254	295	10,1	11,7
1936.....	190	204	7	401	209	246	8,1	9,4
1937.....	206	200	10	416	174	213	6,6	8,0
1938.....	208	229	11	448	200	240	7,4	8,9
1939.....	211	199	14	424	180	215	6,5	7,8
1940.....	237	190	16	443	182	209	6,5	7,4
1941.....	213	253	27	493	192	231	6,8	8,2
1942.....	229	239	28	496	155	186	5,4	6,5

De nya fallen av extrapulmonal tuberkulos redovisas i följande tabell.

År	Män	Kvinnor	Barn	Summa
1938	33	75	134	242
1939	35	88	133	256
1940	101	193	121	415
1941	162	217	138	517
1942	128	238	117	483

Den markanta stegringen för de vuxnas extrapulmonala tbc år 1940 beror på anmälningsplikts införande då. Den lika påfallande övervikten för kvinnorna betingas framför allt av knölrosen, som träffat endast 9 vuxna män mot 79 kvinnor år 1942. Den extrapulmonala barn-tuberkulosen hade byrån redan förut i det närmaste 100-procentig kännedom om, emedan den nästan alltid föranleder intagning å barn-sjukhuset.

Som synes har i talen för nyupptäckt tuberkulos ingen starkare förskjutning skett under 1942 än som kan hänföras till tillfälliga variationer. Däremot är en markerad nedgång i dödssiffran att anmärka. Tuberkulosens dödstal är nu knappt en fjärdedel av vad det var för 30 år sedan (6,5 mot 26,1).

Ovanstående kurva (den tjockare linjen) åskådliggör denna nedgång. Den visar ett väsentligt brantare fall än kurvan för landet i sin helhet, vilken den på sistone korsat.

e) *Smittsamma könssjukdomar.*

Under sistförfluten femårsperiod ha följande personer, tillhörande Göteborgs stad och oavsett om de smittats här eller annorstädes, anmälts för venerisk sjukdom:

	1938	1939	1940	1941	1942
Syphilis congenita	0	0	0	1	1
„ acq. primaria	12	39	27	15	49
„ „ secundaria	10	22	20	15	34
Gonorrhæa	1,173	1,051	1,003	1,054	1,376
Ulcus molle	27	14	9	5	4
	1,222	1,126	1,059	1,090	1,464

Sedan 1919, då den s. k. lex veneris trädde i kraft, ha följande anmälningar av i staden boende könssjuka ingivits:

År	Antal fall	Fall pr 10,000 inv.	År	Antal fall	Fall pr 10,000 inv.
1919	3,230	161	1931	1,231	50
1920	2,250	111	1932	1,130	45
1921	1,794	87	1933	1,039	41
1922	1,362	60	1934	1,015	40
1923	1,378	60	1935	1,146	45
1924	1,155	50	1936	1,206	47
1925	1,196	52	1937	1,037	39
1926	1,502	65	1938	1,222	45
1927	1,367	59	1939	1,126	41
1928	1,365	57	1940	1,059	38
1929	1,587	66	1941	1,090	39
1930	1,549	63	1942	1,464	52

Årets relativa anmälningssiffra, jämförd med den för 1941, visar sålunda 33 %-s förhöjning, vilket är synnerligen anmärkningsvärt. I förhållande till tioårsperioden 1932—41 föreligger 8 %-s förhöjning.

Den veneriska smittan har, i procent räknat, förvärvat å följande orter:

	Göteborg	Annan svensk ort	Utlandet	Obekant plats
Syphilis	77,1	7,2	10,9	4,8 = 100
Gonorrhöa	85,1	9,9	3,9	1,1 = 100
Ulcus molle	50,0	—	50,0	— = 100

De smittade ha representerat följande åldrar:

Ålder	1—10	11—15	16—20	21—25	26—30	31—40	41—50	51—60	över 60
%	0,6	0,1	8,0	28,5	23,0	28,2	8,3	2,6	0,7 = 100

Under åren 1938—42 ha resp. 294, 308, 279, 325 och 466 personer anmälts som smittkällor. Dessa fall, redovisade i procent, ha handlagts sålunda:

	1938	1939	1940	1941	1942
Påtvingats behandling	70,8	73,7	77,1	69,5	66,3
Styrkt smittfrihet	11,6	6,8	6,5	8,3	11,0
Ej anträffats	5,4	6,8	5,7	5,9	7,5
Till annan läkare	12,2	12,7	10,7	16,3	15,2
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Anmälan om ohörsamhet mot behandlande läkare eller om avbrott i inledd behandling har under åren 1938—42 gjorts i resp. 102, 81, 73, 51 och 116 fall. Med de tredskande har förfarits sålunda (siffrorna ange %):

	1938	1939	1940	1941	1942
Påtvingats behandling	71,6	65,4	56,2	64,8	52,6
Styrkt smittfrihet	1,9	7,4	—	7,8	11,2
Ej anträffats	11,8	7,4	26,0	7,8	15,5
Till annan läkare	14,7	19,8	17,8	19,6	20,7
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Två polikliniker för kostnadsfri behandling av smittsamma könsjukdomar ha haft daglig mottagning för män och kvinnor.

Nedanstående översikt visar poliklinikernas samlade verksamhet:

	Män		Kvinnor	
	Sociala huset	Holtermanska sjukhuset	Sociala huset	Holtermanska sjukhuset
A) <i>Fall av könssjukdom i smittsamt skede:</i>	567	706	306	299
Därav nya 1942	467	594	224	215
Antal poliklinikbesök	3,858	5,625	3,415	3,452
Besök pr mottagning	13	18	12	11
B) <i>Fall av könssjukdom i ej smittsamt skede, hudsjukdomar m. m.:</i>	472	2,252	221	1,990
Därav nya 1942	368	1,977	199	1,843
Antal poliklinikbesök	1,115	6,838	767	4,745
Besök pr mottagning	4	23	3	16

f) *Skyddskoppypningen.*

Den lagstadgade offentliga ympningen har fullgjorts dels å 21 ympningsmöten, dels vid av barnavårdscentralernas läkare och förste stads-läkaren anordnade vaccinationer. Därutöver ha enskilda läkare utfört ett antal vaccinationer och revaccinationer inom eget klientel.

En sammanställning av hela materialet under sistförflutna femårsperiod ger följande tabell:

	1938	1939	1940	1941	1942
Offentliga primärympningar ...	2,621	1,743	7,055	2,218	2,362
Enskilda primärympningar	389	523	2,207	1,462	2,193
Båda i % av födda 1941	82,6	56,1	216,1	85,5	108,6

g) *Bakteriologiska laboratoriet.* (D:r A. Wassén)

Laboratoriet har under året utfört följande antal bakteriologiska och serologiska undersökningar:

Difteriprov	2,418
Toxinprovning hos difteribaciller på marsvin	5
Aggl. reaktion f. diagn. av tyfus, pty, Gärtner, Bang, dysenteri ...	1,635

Aggl. reaktion f. diagn. av tularemia	7
Odling av blodkoagel för tyfusdiagnos	1,632
Blododling för tyfusdiagnos	10
Komplementbindningsreaktion för Bangdiagnos	34
Paul-Bunnells reaktion	121
Faeces- och urinundersökning på tyfus, pty och Gärtner	3,588
” ” ” ” dysenteri	1,897
Undersökning av annat material från homo på tyfus	16
Kikhostundersökningar	5
Direktundersökning av sputum på tbc	1,322
Tbc-undersökning av urin	930
” ” ” var, punktat m. m.	167
Odling av diverse material för tbc-diagnos	2,047
Marsvinsprov på tbc	1,620
Typbestämning av tbc-baciller	545
Blododling för sepsidiagnos	262
Bakteriologisk undersökning av urin	3,484
Sedimentundersökning i urin	3,415
Bakteriologisk undersökning av var, punktat m. m.	1,940
” ” ” födoämnen	32
Autoklavprov	81
Sterilitetsundersökning av insänt material	44
Gc-prov	256
Gc-odlingar	1,052
Komplementbindningsreaktion på gc	162
Serologisk luesreaktion (W. R. Kahn, Meinicke, M. B.)	22,622
Autovaccinberedningar	329
Vattenprov: Bakterieräkning i gelatina	5,639
” ” ” agar	2,623
” ” Jäsningstiter 45°	2,881
” ” annan metod 37°	1,938
” Odling i kongoagar	31
Typbestämning av pneumokokker	339
Musförsök för renodling av pneumokokker	165
Undersökning på trichophyti	1
” ” trichomonas	6
” ” Sodoku	1
” ” inälvsmask	3
Zondeks reaktion	401
Friedmanns reaktion	70
Prolantitrering	1
Weberprov	6
Blodgrupperingar	3,768
	S:a 69,551
B.C.G.-vaccin för intrakutant bruk, antal ampuller och flaskor ..	5,213
” ” ” ” ” på kolvar, antal ml	3,230
” ” ” ” ” enl. Rosenthal, antal flaskor	289

B.C.G.-vaccin för peroralt bruk	3,426
Beredning av scarlatinakonvalescentserum	33
„ „ hepatitserum	3
„ „ diverse extrakt	40
Tuberkulinspädningar, antal flaskor	2,816
Leverans av serumrör, antal	19,134
„ „ Löwensteinrör, antal	1,513
„ „ buljongrör	88
„ „ buljongflaskor, antal	121
„ „ djupagarrör	242
„ „ snedagarrör, antal	454
„ „ agarflaskor, antal	133

h) Desinfektion. Auktionsgods.

Av nedanstående anledningar har angivet antal desinfektioner utförts genom nämndens personal:

Akuta smittor	1,333
Tuberkulos	296
Pantlåne- och auktionsgods	39
Andra orsaker	9
	<hr/> 1,677

Antal desinfekterade lokaler:

Rum	1,597
Kök	103
	<hr/> 1,700

i) Åtgärder mot ohyra.

Inom staden verksamma cyanrökare ha under angivna år rapporterat följande antal cyanrökningar:

	1936	1938	1939	1940	1941	1942
Boningsrum, kök	5,740	1,210	672	213	252	65
Hallar, badrum	1,576	119	14	2	20	—
Fabriker, magasin	14	6	9	8	14	14
Smärre fartygsutrymmen ...	1,977	2,691	1,448	922	590	445
Större fartygsutrymmen	74	78	47	15	16	19
Diverse utrymmen	98	84	24	18	17	22
	<hr/> 9,479	<hr/> 4,188	<hr/> 2,214	<hr/> 1,178	<hr/> 909	<hr/> 565

Härtill komma 89 rökningar i av hälsovårdsnämnden godkända cyanammare.

Cyanrökningarna sjunka alltjämt i antal och utgjorde under året endast c:a 6 % av dem, som ifrågakommo 1936. Givetvis avspeglar ej detta ohyrans tillbakagång. Sammanräknas emellertid cyanrökarnas samtliga ohyrearbeten, kan man för 1942 uppskatta dem till c:a 1/3-del av dem, som utfördes under 1936. Denna siffra kan nog i någon mån anses motsvara ohyreminskningen.

Fastighetsförsäkringen mot ohyra anses ha ytterligare ökat under året. Man har anledning räkna med, att avsevärt mer än 1/4-del av stadens hela bostadsbestånd är ohyreförsäkrat i någon form.

j) Åtgärder mot rättor.

Jämlikt art. 28 i den internationella hälsovårdskonventionen ha samtliga i utrikes fart stadda fartyg, vilka saknat giltigt internationellt röknings- eller rättfrihetscertifikat, rättundersökts samt i nödig utsträckning underkastats cyanrökning. Rättförekomsten ombord å fartyg har starkt avtagit efter tillkomsten av internationell övervakning.

Inom hamnområdet och ej minst fiskhamnen har upprepad giftutläggning skett.

Rättkriget inom den egentliga staden har bedrivits energiskt och gett resultat. Den enskilda uppsamlingen av matavfall från hushållen, som ej kunnat ske i fullgoda kärl, har dock gett rättorna ökade livsmöjligheter.

9. Barnavårdsverksamheten.

Barnavårdsnämndens allmänna verksamhet framgår av följande sammanställning:

År	Totala antalet barn	skydds- uppföstran	För dessa har verksamheten avsett				barnavårds- mannaskap
			samhällsvård	åtgärder enl. 23 § i b. v. lagen	insp. av fosterbarn		
1926	7,815	274	1,827	133	596	4,688	
1930	8,535	322	2,072	102	895	5,144	
1935	8,396	399	2,152	232	705	4,906	
1940	8,269	418	2,028	177	692	4,954	
1941	8,193	449	2,094	185	689	4,776	
1942	8,020	465	2,038	177	673	4,667	

Barnavårdsmanna-institutionen har visat följande utveckling:

	Antal barnavårdsmän		Antal barnavårdsmannaskap omhändertavda av		Summa
	avlönade	oavlönade	omhändertavda av		
			avlönade barnavårdsmän	oavlönade barnavårdsmän	
1918	12	52	961	101	1,062
1920	21	61	2,319	125	2,444
1925	35	45	3,897	93	3,990
1930	39	28	4,561	78	4,639
1935	27	21	4,333	82	4,415
1940	30	9	4,201	33	4,234
1941	27	12	4,107	33	4,140
1942	24	8	4,047	26	4,073

Fosterbarn under barnavårdsnämndens tillsyn:

	Födelseår	Vårdade i			S:a
		fosterhem	barnhem	annan anstalt	
Barn i äktenskap	1926—35	193	22	5	220
” ” ”	1936—41	134	20	5	159
” ” ”	1942	6	14	—	20
Barn utom äktenskap	1926—35	321	8	—	329
” ” ”	1936—41	206	17	1	224
” ” ”	1942	20	9	—	29
		880	90	11	981

Inom staden arbeta 13 barnavårdscentraler, av vilka barnavårdsnämnden driver 1 och föreningen Mjölkdroppen 12 stycken. Deras samlade verksamhet framgår av följande tabell:

	1932	1938	1939	1940	1941	1942
Antal födda . . .	3,101	4,041	4,288	4,310	4,197	4,927
Döda 0—1 år i						
% av födda . .	4,1	3,4	3,0	2,6	2,4	2,1
Övervakade barn	2,176	4,742	5,367	6,036	6,344	7,107
Underhållsdagar	303,102	801,686	1,210,737	1,381,618	1,527,455	1,664,675
Totalkostnader .	32,893	49,727	57,874	63,317	69,090	75,377
Föräldraavgifter	8,381	18,966	19,170	18,164	16,299	21,488

III. Sjuklighet och sjukvård.

1. Sjuklighet i staden.

Huvudparten av gängse sjukdomar är ej underkastad generell anmälningsplikt. Den samlade sjukligheten kan därför ej statistiskt belysas. Någon ledning har man dock dels av tjänsteläkarnas veckorapporter, dels av de obligatoriskt anmälda smittsjukdomarna.

År	Distr. läka anmält pr 1,000 inv.	Smittor pr 1,000 inv.	År	Distr. läka anmält pr 1,000 inv.	Smittor pr 1,000 inv.
1930	55	2,5	1937	46	2,1
1931	57	2,6	1938	44	6,0
1932	54	3,2	1939	53	11,5
1933	55	4,4*)	1940	60	3,9
1934	48	3,8	1941	62	4,4
1935	62	1,8	1942	49	5,0
1936	56	2,5			

*) Fr. o. m. 1933 har icterus infectiosus inräknats som anmälningspliktig smitta.

Siffrorna visa, att under 1942 tjänsteläkarna anmält drygt 20 % färre sjukdomsfall än under 1941. I förhållande till tidsperioden 1932—41 föreligger en sänkning av c:a 9 %. Under året anmälda smittor ha stigit med c:a 14 %. Precis samma stegring föreligger i förhållande till genomsnittssiffran för perioden 1932—41.

De obligatoriskt anmälda smittorna återfinnas i tab. 11.

Av *skarlakansfeber* anmäldes 1,131 fall eller 4,0 pro mille, d. v. s. i jämförelse med 1941 drygt 10 %:s och i förhållande till tioårsperioden 1932—41 drygt 21 %:s ökad morbiditet.

Skarlakansfebern utgör sålunda alltså en besvärande sjukdomsfaktor i staden.

Av *difteri* förekom 34 fall, d. v. s. precis samma relativa frekvens som under året förut. Ända sedan år 1937 har difteri utgjort en sporadisk sjukdom i staden och året 1940 var helt förskonat från denna smitta. Någon påfallande hög difteridödlighet har inte förekommit i staden under senaste årtiondet.

Av *tyfoid* och *paratyfoid* anmäldes 9 fall. Siffran är låg. I stadens sanitära statistik ha endast åren 1934 och 1938 med resp. 7 och 5 fall varit förmånligare.

Sjukdomsgruppen *infektiös ikterus* har sprungit upp till 224 fall, d. v. s. 0,8 pro mille mot 0,3 året förut.

Av *dysenteri* anmäldes 21 fall. De senaste något större anhopningarna av rödsot förekommo åren 1933 och 1934 med resp. 204 och 59 fall.

Av *epidemisk meningit*, *barnförblamning* och *sömnsjuka* förekommo resp. 3, 3 och 1 fall.

För nedanstående smittor äger man uppgifter endast i tjänsteläkarnas rapporter: *epidemisk influensa* 1,513 fall mot 4,259 året förut, *kikhosta* 400 (562), *vattenkoppor* 181 (107), *påssjuka* 87 (45) och *mässling* 4 (440) fall.

2. Den allmänna sjukvården i staden.

Sjukvården inom stadens 13 sjukvårdsdistrikt har under året skötts av 12 distriktsläkare.

Distriktsläkarna ha anmält 13,762 sjukdomsfall mot 17,495 året förut. I övrigt hänvisas till tab. 14.

För *läkarbesök nattetid* vid hastigt påkommet sjukdomsfall har hälsovårdsnämnden utbetalat:

År	Antal besök	Kronor	År	Antal besök	Kronor
1932	254	5,244: 35	1938	162	2,923: —
1933	292	5,799: —	1939	164	2,944: 25
1934	259	5,267: —	1940	194	3,524: —
1935	226	4,000: 30	1941	173	3,425: 40
1936	193	3,439: 90	1942	165	3,395: 50
1937	199	3,575: 15			

Läkemedel åt medellösa sjuka ha dragit följande kostnader:

År	Kronor	Kr. pr stadens inv.	År	Kronor	Kr. pr stadens inv.
1932	67,489:—	0: 27	1938	97,897: 76	0: 36
1933	87,339:—	0: 35	1939	105,802: 20	0: 38
1934	87,714: 96	0: 35	1940	119,178: 92	0: 42
1935	90,743: 54	0: 36	1941	130,806: 91	0: 46
1936	89,576: 03	0: 35	1942	147,771: 29	0: 52
1937	95,514: 77	0: 36			

Över antalet *läkare* (assistentläkare m. fl. ej inräknade) och *tandläkare* i aktivt arbete ävensom antalet *apotek* lämnas följande sammanställning:

År	Totala siffror		Antal invånare för varje		
	läkare	tandläk.	läkare	tandläk.	apotek
1925	116	56	1,991	4,125	16,500
1930	138	102	1,780	2,408	17,543
1935	153	142	1,670	1,799	15,968
1940	181	181	1,550	1,550	17,537
1941	193	188	1,458	1,497	17,587
1942	197	188	1,437	1,506	17,698

Stadens 10 *distriktssköterskor* ha utfört sjukvård sålunda:

	1937	1938	1939	1940	1941	1942
Summa patienter	867	897	870	749	774	758
Av dem betalande	510	506	468	394	371	395
Dag-sjukbesök	23,783	26,365	27,540	24,336	23,615	24,012
Natt-sjukbesök	73	84	74	56	69	66
S. k. förlängda besök	90	67	105	38	46	64

3. Sjukhus och polikliniker.

I fråga om sjukhusens och poliklinikernas verksamhet hänvisas till sjukhusdirektionens årsberättelse över sjukvården i staden.

4. Barnaföderskors vård.

Verksamheten å *stadens allmänna barnbördshus*, utgörande en del av *kvinnokliniken*, framgår av nedanstående tabell:

	1937	1938	1939	1940	1941	1942
Intagna graviditetsfall	3,543	3,887	4,150	4,457	4,467	4,723

Verksamheten å stadens 3 mödravårdscentraler framgår av följande tabell:

	1939	1940	1941	1942
Antalet mottagningar	200	202	201	269
„ nyinskrivna mödrar	468	642	1,155	2,203
„ mödrabesök	1,528	1,753	2,917	5,902

I staden enskilt praktiserande barnmorskor ha utfört följande antal förlossningar:

	1938	1939	1940	1941	1942
i enskilt förlossningshem	1,249	1,154	717	666	800
i barnmorskans hem	1	1	1	1	—
i kvinnans hem	270	279	230	176	152
därav genom distr.-barnm.	153	225	197	165	140

Jämlikt föreskrift i § 7 av gällande reglemente för barnmorskor ha 42 i staden verksamma barnmorskor inkommit med utdrag ur sina dagböcker. Uteslutas förlossningar, utförda å förlossningshem, visar det sig, att

30 barnmorskor ej haft någon förlossning	
5 „ vardera haft 1—10 förlossningar	
1 barnmorska „ 11—20 „	
1 „ „ 21—30 „	
1 „ „ 31—40 „	
1 „ „ 51—60 „	

Ett sammandrag av barnmorskornas dagböcker visar följande:

År	Barnafödelskor							Barnsängskvinnan var 3 veckor efter förlossningen		Barnafödelskor förlösta och vårdade i		Missfall	Födda barn											
	Antal barnmorskor, från vilka uppgifter inkommit	Barnafödelskor		Änkor och fränkskilda	Förstfödelskor	Omöfödelskor	Frisk	Sjängliggande sjuk	Död	Barnmorskans eget hem (Regl. § 24, mom. 1)	förlossningshem (Regl. § 24 mom. 2 o. 4)		Antal	Gossar	Flickor	Levande födda				Dödfödda				
		Antal	Giffa													Fullgångna	Ofullgångna	Fullgångna	Ofullgångna	Gossar	Flickor	Gossar	Flickor	
																								Gossar
1930	68	1,478	1,294	172	12	545	933	1,460	14	4	50	862	301	1,199	579	620	540	573	19	31	13	8	7	8
1935	54	1,282	1,126	146	10	560	722	1,273	7	2	10	1,019	282	1,007	512	495	475	455	20	32	10	4	7	4
1940	44	948	834	104	10	352	596	941	5	2	1	717	186	774	387	386	355	350	23	24	4	6	5	6
1942	42	952	863	85	4	346	606	949	3	—	—	800	158	805	417	388	397	362	9	17	3	5	8	4

5. Apoteken.

Av stadens 16 apotek har, efter förordnande av medicinalstyrelsen, endast 5 visiterats av förste stadsläkaren. Apoteken ha kunnat erhålla goda vitsord.

6. Rättsmedicin m. m. (t. f. andre stadsläkaren C. Fällström)

I. Utlåtanden på begäran av polismyndigheten.

1) Angående dödsorsak i 64 fall:

<i>Mors naturalis</i>		<i>Mors violenta, non naturalis</i>	
		Casus mortiferi:	
Hæmorrhagia mening.	1	Submersio	8
Emollitio cerebri	2	Suffocatio	1
Psychosis	1	Combustio	1
Insania	1	Congelatio	1
Myocarditis chronica	6	Fractura	3
Cardiosclerosis	10	Intoxicatio acuta	1
Arteriosclerosis	1	Suicidium:	
Aneurysma aortæ	1	Submersio	1
Pneumonia acuta lob.	4	Strangulatio	5
Hypernephroma	1	Vulnus sclopetarium	1
		Intoxicatio acuta	10
		Homicidium:	
		Intoxicatio acuta	2

I tvenne fall har utlåtande begärts om fosterlik, resp. 27 cm. och 22 cm. Fostret hade ej nått den utveckling, att det kunnat framfödas med liv och andas.

2) Vid förberedande undersökning i brottmål (M. F. 41/1936): 4 fall.

3) Angående personer omhändertagna å stadens polisstationer.

Undersökningen har föranlett:

a) förslag om vård, ev. remiss till kroppssjukhus: 43 fall;

b) intagning å sinnessjukhus efter utf. av vårdattest: 11 fall, läkarintyg enligt par. 11 mom. 2 sinnessjuklagen: 3 fall, egen ansökan: 1 fall;

c) anmälan till hjälpverksamhetsläkaren (M. F. 179/1937): 4 fall;

d) ingen åtgärd: 3 fall;

e) skälig anledning antaga att sinnesbeskaffenhet av den art, som utesluter eller minskar straffbarheten, förelegat vid brotts begående: 2 fall;

f) anmälan enligt allmänna läkarinstruktionen par. 59 mom 13: till fattigvårdsmyndigheten 13 fall, till barnavårdsnämnden 6 fall, till nykterhetsnämnden 22 fall;

g) behandling enligt fattigvårdslagen par. 73, då den undersökte gjort sig förfallen till bettleri eller lösdriveri: 3 fall;

h) skador hos personer, som varit utsatta för misshandel: 12 fall;

i) minderåriga utsatta för sedlighetsbrott: 3 fall;

- k) blodprovstagning och utlåtande jämlikt motorfordonsförordningen par. 21: 35 fall;
- l) läkarbetyg för intagning å allmän alkoholistanstalt jämlikt alkoholistlagen par. 17: 28 fall.

II. *Utlåtanden på begäran av hälsovårdsnämnden.*

- 1) 25-årig kvinna, sinnesslö, I. Å. 8 år, sammanbor med en alkoholist, moder till en sinnesslö 6 år gammal flicka, omhändertagen för skyddsuppfostran, samt en 10 mån. gammal pojke. Kvinnan, som är rättsinkapabel, saknar förmåga att lämna giltigt samtycke till sterilisering.
- 2) 30-årig kvinna, psykiskt efterbliven, moder till tre barn, resp. 6, 5 och 4 år, i trängande behov av vård å sinnessjukhus, barnen omhändertages för skyddsuppfostran.
- 3) 42-årig kvinna, sinnessjuk, i trängande behov av vård å sinnessjukhus.
- 4) 12 års pojke, icke utsatt för sådan fara till sin kroppsliga eller själsliga hälsa, som påkallar omhändertagande för skyddsuppfostran.
- 5) 28-årig man, sinnesslö, erhåller tillfredsställande vård i hemmet.
- 6) 6-årig flicka, icke utsatt för allvarlig vanvård eller annan fara till sin kroppsliga eller själsliga hälsa, varför skyddsuppfostran ej är påkallad.
- 7) tvenne minderåriga barn, resp. 5 och 2 år, utsatta för allvarlig vanvård, i behov av skyddsuppfostran.
- 8) 18 års yngling, hemfallen åt ett oordentligt levnadssätt, tidigare omhändertagen för skyddsuppfostran.
- 9) 30-årig kvinna, sinnessjuk, i trängande behov av vård å sinnessjukhus.
- 10) Psykiskt sjuk kvinna, bör ställas under hjälpverksamhetsläkarens kontroll.

III. *Utlåtanden på begäran av nykterhetsnämnden.*

Nykterhetsnämnden har begärt undersökning och läkarbetyg för intagning å allmän alkoholistanstalt av 96 män och 8 kvinnor hemfallna åt alkoholmissbruk. Den sociala indikationen för intagning har varit:

- 1) Farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv: 5 fall.
- 2) Utsätter person, som vederbörande är skyldig försörja, för nöd eller uppenbar vanvård: 16 fall.
- 3) Ligger det allmänna, sin familj eller annan till last: 7 fall.
- 4) Ur stånd att taga vård om sig själv: 14 fall.
- 5) Grovt störande levnadssätt: 13 fall.
- 6) Upprepade fylleriförseelser under de senaste 2 åren: 49 fall.

IV. *Utlåtanden på begäran av familjebidragsnämnden.*

Intyg jämlikt krigsfamiljebidragskungörelsen par. 15: 96 fall.

V. *Sjukvårdande verksamhet vid Göteborgs ålderdomshem.*

Den 31/12 1942 vårdades å hemmet 46 män och 68 kvinnor. Under året hade 6 män och 4 kvinnor intagits samt 6 män och 6 kvinnor avlidit.

IV. **Befolknings- och dödlighetsstatistik.**

1. **Folkmängd, nativitet, mortalitet.**

Den *kyrkoskrivna befolkningen* utgjorde den 1 januari 283,183 och den 31 december 285,846 personer.

Befolkningens tillväxt framgår av följande tabell:

År	Folkmängd vid årets slut	Därav mankön	Därav kvinnkön	Folkmängd i % av rikets städer
1850	26,084	12,570	13,514	7,4
1900	130,619	60,128	70,491	11,8
1910	167,809	77,806	90,003	12,3
1920	202,328	96,169	106,159	11,6
1930	243,414	114,544	128,870	12,2
1931	247,911	116,494	131,417	12,2
1932	251,110	117,974	133,136	12,2
1933	252,721	118,867	133,854	12,2
1934	255,386	120,167	135,219	12,1
1935	258,345	121,739	136,606	12,1
1936	262,676	123,908	138,768	12,0
1937	269,581	127,712	141,869	12,1
1938	275,753	130,819	144,934	12,1
1939	280,601	133,378	147,223	12,1
1940	281,287	133,722	147,565	11,8
1941	283,183	134,656	148,527	11,7
1942	285,846	135,867	149,979	11,5

Enl. uppgift från statistiska centralbyrån utgjorde antalet *levande födda* 4,927 (17,3 pr 1,000 inv.) mot 4,193 (14,9 pr 1,000 inv.) år 1941.

Enligt samma källa uppgingo *dödsfallen* bland här kyrkoskrivna till 2,480 (8,7 pr 1,000 inv.). Nativitetsöverskottet var sålunda 2,447 mot 1,435 året förut.

Födelse- och dödssiffrornas förskjutningar under senare år framgå av följande sammanställning:

År	Absoluta antalet levande födda	Födda på 1,000 invånare			Antal döda i Göteborg	Nativitetsöverskott
		i Göteborg	i landets städer	i landet i dess helhet		
1930	3,160	13,0	12,6	15,4	2,603	557
1931	3,330	13,6	12,4	14,8	2,697	633
1932	3,101	12,4	12,4	14,5	2,556	545
1933	3,002	11,9	11,5	13,7	2,476	526
1934	2,992	11,8	11,5	13,7	2,498	494
1935	3,143	12,2	11,8	13,8	2,644	499
1936	3,351	12,9	12,7	14,2	2,588	763
1937	3,638	13,7	13,0	14,4	2,692	946
1938	4,041	14,8	13,9	14,9	2,601	1,440
1939	4,288	15,4	14,5	15,4	2,671	1,617
1940	4,302	15,3	14,8	15,0	2,789	1,513
1941	4,193	14,9	15,7	15,6	2,758	1,435
1942	4,927	17,3	18,2	17,7	2,480	2,447

I övrigt hänvisas till tab. 6 och 7, vilka dock äro sammanställda efter resp. pastorsämbetens uppgifter och utvisa födda för varje månad och församling, samt tab. 8, som, likaledes efter prästerskapets uppgifter, anger befolkningens rörlighet inom församlingarna.

Den av hälsovårdsnämnden förda dödsstatistiken tar emellertid hänsyn till den ur sanitär synpunkt aktuella bostaden, ej till kyrkoskrivningsorten. I dödssiffran inräknas därför dels här kyrkoskrivna och avlidna personer, dels här kyrkoskrivna, som under tillfällig vistelse utom staden dött i kronisk sjukdom, dels slutligen främlingar, som dött i akut sjukdom under sin vistelse i staden, dock utan att ha hitkommit för vård.

Enligt denna beräkning framkommer dödssiffran 2,331 (8,2 pr 1,000 inv.). Det är denna siffra, som återfinnes i tab. 15. Räkna man åter endast här i staden mantalsskrivna och avlidna personer, får man dödssiffran 2,202. Om sistnämnda siffra ställes i relation till den 1942 i staden mantalsskrivna befolkningen, kommer man till dödstalet 7,8 pr 1,000 invånare. Se i övrigt tab. 9.

2. Dödsorsakerna.

Med utgångspunkt från i Göteborg kyrkoskrivna personer, som dött inom eller, i kronisk sjukdom, utom staden samt främlingar, döda härstädes i akut sjukdom, återfinnas i tab. 15 de dödsorsaker, som under året ifrågakommit. I tab. 16 är samma dödsmaterial samlat i huvudgrupper och fördelat på månader och kvartal.

Dödsfallen inom de stora huvudgrupperna visa följande absoluta och relativa tal:

Sjukdomsgrupper	Absoluta dödstal	I % av samtliga	Pr 10,000 inv. 1942	Pr 10,000 1932—41
Cirkulationsrubbingar	722	31,0	25,5	26,0
Svulster	452	19,4	16,0	14,9
Akuta o. kroniska infektioner..	227	9,7	8,0	13,6
Nervsystemets sjukdomar	269	11,6	9,5	8,7
Gastrointestinala sjukdomar ..	100	4,3	3,5	4,7
Urinorganens sjukdomar	98	4,2	3,5	4,1
Våldsam död	101	4,3	3,6	3,6
Övriga dödsorsaker	362	15,5	12,8	18,8
	2,331	100,0		

I lung- och larynx-tuberkulos avled 155 personer (= 5,4 pr 10,000) mot 192 året förut (= 6,8 pr 10,000). I annan tuberkulos avled 31 personer (= 1,1 pr 10,000) mot 39 året förut (= 1,4 pr 10,000). Den samlade dödligheten i tuberkulos utgjorde alltså 6,5, d. v. s. lägsta siffra, som hittills nåtts i staden.

Spädbarnsdödligheten, beräknad på brukligt sätt, har nått det mycket låga talet 2,1. Motsvarande siffra var året förut 2,4.

Det saknar ej intresse, att staden under tredje världskrigsåret kunnat nå bottensiffror ifråga om den allmänna dödligheten, ävensom tuberkulos- och spädbarnsdödligheten.

I skarlakansfeber avled 5 personer. I kikhosta, difteri, epidemisk meningit och sömnsjuka avled 1 person inom varje sjukdomsgrupp.

Tab. 1. Reuhållningsnordningar nr. 4 i Göteborg pr 31 dec. 1942.

TABELLER

TILL

HÄLSOVÅRDSNÄMNDENS

ÅRSBERÄTTELSE

1942

	Antal bostäder och egenbostäder				Antal stycken	Antal ledigheter	Antal stycken
	Antal bostäder	Antal egenbostäder	Antal stycken	Antal ledigheter			
1. Stadsdelen Kungälv	371	720	244	41	—	—	
2. Stadsdelen Kungälv	1000	210	1000	277	24	21	
3. Stadsdelen Kungälv och Örgryte församlingens stadsdelen Krokslätt	3005	215	2741	422	33	11	
4. Johannabergets och Vasa församlingens stadsdelen Krokslätt	1329	30	1070	162	20	3	
5. Haga och Åseda församlingens stadsdelen Krokslätt	1012	20	601	289	7	7	
6. Mestugum och Oscar Fredriks församlingens stadsdelen Krokslätt	765	33	410	309	3	—	
7. Karl Johans församling	1542	94	1149	352	13	4	
8. Lundby församling	1877	642	1062	1170	29	24	
Summa	11804	1153	8011	3894	173	102	

Dödsfallen inom de stora huvudgrupperna samt följande absoluta och relativa tal:

Sjukdomsgrupp	Absoluta fall	% av totala	Pr 1000 inv. 1912	Pr 1000 inv. 1913
Cirkulationsrubbningar	722	31.0	5.2	26.0
Svulster	432	19.1	3.1	11.9
Akuta o. kroniska infektioner	225	9.7	1.6	6.3
Nervsystemets sjukdomar	187	8.2	1.4	5.7
Gastrointestinala sjukdomar	180	7.8	1.3	4.7
Urinorganens sjukdomar	95	4.2	0.7	2.5
Världsam böj med ålder	101	4.5	0.7	2.6
Ovriga dödsorsaker	282	12.5	2.0	7.4
Totalt	2302	100.0	16.6	62.1

I *tung- och larynx-tuberkulos* avleds 155 personer (— 6.7 pr 10,000) mot 192 året förut (— 6.8 pr 10,000). I *annan tuberkulos* avleds 31 personer (— 1.1 pr 10,000) mot 39 året förut (— 1.4 pr 10,000). I dessa samlade dödligheten i tuberkulos utgjorde alltså 6.8, d. v. s. lägsta siffra, som nåtills nåtts i staden.

Spädbarnsdödligheten, beräknad på brukligt sätt, har nått det mycket låga talet 2.1. Motsvarande siffra var året förut 2.4.

Det saknas ej infresse, att staden under tredje världskrigsåret kunde nå höftensiffror ifråga om den allmänna dödligheten, ävensom tuberkulos- och spädbarnsdödligheten.

I *skarlatansfeber* avleds 5 personer. I *kikhosta, difteri, epidemisk meningit* och *småsjuka* avled 1 person inom varje sjukdomsgrupp.

Tab. 1. Renhållningsanordningar o. d. i Göteborg pr 31 dec. 1942.

Distrikt	Antal fastigheter och egendomar				Antal stall	Antal ladugårdar	Antal svinhus
	där stadens renhållnings- verk hämtat (helt eller delvis)	där enskilda hämtat (helt eller delvis)	med vattenklosetter (helt eller delvis)	med latrinuppsamling i spånner (helt eller delvis)			
1. Kristine och Domkyrko församlingar	873	321	739	244	11	—	—
2. Gamlestadens församling utom stadsdelen Källtorp	1005	319	1059	277	28	24	21
3. Stadsdelen Källtorp och Örgryte församling utom stadsdelen Krokslätt ...	3005	215	2741	422	32	15	11
4. Johannebergs och Vasa församlingar jämte stadsdelen Krokslätt ...	1529	93	1076	482	20	3	1
5. Haga och Annedals församlingar	1012	25	692	329	7	1	2
6. Masthuggets och Oscar Fredriks församlingar	765	39	493	309	3	—	—
7. Karl Johans församling	1542	94	1149	452	13	3	4
8. Lundby församling	1873	647	1062	1479	59	58	58
Summa	11604	1753	9011	3994	173	104	97

Tab. 2. Av matvarukontrollen anhallna och oskadliggjorda födoämnen under år 1942.

V a r u s l a g	Vikt i kg.	Antal kassationer				Kassationer på grund av			
		vid import	å torg eller i fisk- hall	i upp- lägsma- gasin	i char- kuteri- verkstad	i han- delslo- kal	S:a för- skäm- ning	mögel, förore- ning o. d.	annan orsak
Färskt kött och organ av storboskap	332	—	—	—	2	2	4	3	1
D:o av kalv	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o av får	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o av svin	2,5	—	—	—	—	1	1	1	—
D:o av häst	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D:o av fågel	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Salt eller rökt kött	180,617	6	—	1	—	6	13	10	3
Korv eller andra av kött beredda varor	49,8	—	—	1	1	2	11	11	—
Färsk fisk	48,667,2	—	14	—	—	9	16	15	1
Skaldjur	542	—	1	—	—	1	2	2	—
Salt eller rökt fisk	10,87	—	—	1	—	1	2	1	1
Mjölk	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Andra födoämnen	562,3	1	—	2	—	8	11	7	2
Summa	230 783,17	7	15	5	3	30	60	50	7

Tab. 3. Besiktningar av från utrikes ort införda köttvaror och djurfett under år 1942.

Varans ursprungsland	Undersökta varor och varornas vikt										Godkända och stämplade kg.	Re- expor- terade kg.	Be- slag- tagna kg.
	färskt kött av får, nötkreatur och storvilt kg.	salt och rökt kött o. organ av nötkreatur, får, svin, häst kg.	sallade tarmar kg.	korv kg.	kött och organ av fågel kg.	köttkon- server, köttextrakt, köttpastejer och kött- soppor kg.	smält djurfett kg.	s:a kg.					
Argentina	—	2,218,931	19,954	59	—	52,037,8	7,644,144,5	9,935,126,3	9,935,103,3	20	3		
Brasilien	—	551,996	—	—	—	540	20	552,556	373,106	—	179,450		
Danmark	—	—	48,406,7	—	—	3,785	—	52,191,7	50,591,7	1,600	—		
Holland	—	—	13,111	—	—	—	—	13,111	13,111	—	—		
Marocko	—	—	593	—	—	—	—	593	593	—	—		
Paraguay	—	—	32	—	—	—	—	32	32	—	—		
Sverige, returgoods	—	50	—	—	—	145	—	195	140	—	55		
Turkiet	—	—	6,589,5	—	—	—	—	6,589,5	6,589,5	—	—		
Ungern	—	—	2,225	—	147	1,058	—	3,430	3,430	—	—		
Uruguay	7,679	1,889,368	39,675	228	—	279	101,582	101,861	101,861	—	—		
U. S. A.	—	—	—	—	4,239	1,406,4	511	1,943,106,4	1,943,106,4	—	—		
Summa	7,679	4,660,345	130,586,2	287	4,386	59,251,2	7,746,257,5	12,608,791,9	12,427,663,9	1,620	179,508		

Tab. 4. Försäljnings-, tillverknings- och

Distrikt	Bagerier			Sockerbagerier			Brödbutiker			Char-kuteri-verk-städer			Kött-butiker			Mjölklokaler						Fisk-butiker					
																butiker											
																antal			övriga								
	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	ovan jord	i källare	s:a	därav i samband med	specieraffär	huvudsakligen brödafär	ostaffär	mejerier	lagerlokaler	tapnings-lokaler	ovan jord	i källare
1. Domkyrko- och Kristine församlingar	22	3	25	10	1	11	49	4	53	5	1	6	93	2	95	39	5	44	—	—	2	2	1	1	10	5	15
2. Gamlestads församling utom stadsdelen Källtorp	14	—	14	—	—	—	17	—	17	10	—	11	32	1	33	64	1	65	—	—	—	—	—	1	18	1	19
3. Stadsdelen Källtorp samt Örgryte församling utom stadsdelen Krokslätt	25	—	25	2	—	2	24	—	24	13	1	14	54	—	54	87	1	88	2	—	1	1	—	—	23	4	27
4. Vasa- och Johannebergs församlingar samt stadsdelen Krokslätt	20	7	27	6	1	7	35	5	40	10	—	10	46	1	47	91	6	97	2	—	—	—	—	—	21	7	28
5. Haga- och Annedals församlingar	16	1	17	1	—	1	24	2	26	14	2	16	33	2	35	48	2	50	2	—	2	—	—	1	13	2	15
6. Oskar Fredriks- och Masthuggs församlingar	32	—	32	5	1	6	30	1	31	16	2	18	42	2	44	75	2	77	—	—	2	—	—	—	17	6	23
7. Karl Johans församling	25	1	26	6	—	6	29	—	29	15	—	15	54	—	54	117	1	118	1	—	—	—	—	—	35	5	40
8. Lundby församling	12	—	12	—	—	—	15	—	15	8	—	8	32	2	34	59	3	62	13	—	—	—	—	—	15	2	17
Summa	166	12	178	30	3	33	223	12	235	91	7	98	386	10	396	580	21	601	20	—	7	3	1	3	152	32	184
Därav i saluhallarna	—	—	—	—	—	—	11	—	11	—	—	—	81	—	81	2	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2

¹⁾ Därav 23 kaffebröds- och konfektyrbutiker. ²⁾ Därav 2 hästköttsbutiker. ³⁾ Därav 12 tillverkningslokaler för glace.

Tab. 5. Sammandrag av resultaten från under år

Provtagningsställen	Antal butikker under året	Antal undersökta mjölkprov	Mjölkens medelfetthalt	ANTAL PROV OSKUMMAD																
				fetthalt under 3 %											surhets-					
				s:a	av 100 undersökta	högst 2 %	2,1 %	2,2 %	2,3 %	2,4 %	2,5 %	2,6 %	2,7 %	2,8—2,9 %	högst 7,5	minst 7,6		minst 8		
																s:a	på 100			
1. Butiker.																				
A.-B. Lantbruk. Mjölkcenral..	283	1,201	2,95	539	44,88	1	1	4	—	2	6	4	11	510	1,200	1	0,08	—		
A.-B. Mjölkförsäljn. Direkt ...	69	313	2,97	84	26,77	—	—	2	—	—	—	1	2	79	313	—	—	—		
Konsumtionsfören. Göteborg...	63	262	2,97	107	40,84	—	—	—	—	1	2	—	—	104	262	—	—	—		
Olof Askilunds Ångbag. A.-B...	25	105	2,98	53	50,48	—	—	—	—	—	—	—	2	50	105	—	—	—		
A.-B. Majornas Ångbageri.....	5	10	2,96	5	50,00	—	—	—	—	—	—	—	—	5	10	—	—	—		
Gerda Svanley	5	14	2,91	10	71,43	—	—	—	—	—	—	1	—	9	14	—	—	—		
Karin Lindström	4	7	2,97	3	42,86	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	—	—	—		
Övriga butiksinnehavare	147	602	2,91	254	42,19	—	—	1	1	4	1	3	7	237	602	—	—	—		
Summa	601	2,514	2,95	1,055	41,96	1	1	7	1	7	10	9	22	997	2,513	1	0,04	—		
2. Mejerier, produktionsstäl- len o. fordon.																				
<i>Leverantörer till:</i>																				
A.-B. Lantbruk. Mjölkcenral..	—	7,108	3,52	449	6,32	23	—	4	7	16	19	52	79	249	6,917	191	2,69	119		
A.-B. Mjölkförsäljn. Direkt ...	—	1,445	3,53	21	1,45	1	—	—	—	—	—	—	4	16	1,440	5	0,35	2		
Göteborgs Mejeriaktiebolag..	—	63	3,01	13	20,63	—	—	—	—	—	—	—	—	13	63	—	—	—		
Summa	—	8,616	3,35	483	5,61	24	—	4	7	16	19	52	83	278	8,420	196	2,30	121		
3. Sjukhusen.																				
Mjölkleveranser	—	1,518	2,98	609	40,12	—	—	2	3	3	8	9	20	564	1,518	—	—	—		
Samtliga ovanstående prov	—	12,648	3,09	2,147	16,48	25	1	13	11	26	37	70	125	1,839	12,451	197	1,56	121		
Kontrollmjölk	—	539	3,70	8	1,48	1	—	—	—	—	1	—	1	5	539	—	—	—		

1942 utförda undersökningar av mjölk och grädde.

OCH STANDARDISERAD MJÖLK														Antal prov grädde					
grad		reduktas avfärgningstid					katalas, syreavgång på 2 timmar				smutshalt			Långtidspastöriserad	kaffegrädde		vispgrädde		
positiv alkohol	s:a på 100	minst 3 tim.	inom 3 tim.			högst 3 kbcm.	minst 3,5 kbcm.			ej bottensats	bottensats		s:a		fetthalt under 12 %	medelfetthalt %	s:a	medelfetthalt %	
			s:a	på 100	inom 1 tim.		s:a	på 100	minst 4,5 kbcm.		s:a	på 100							
1	0,08	1,118	83	6,91	31	2,58	—	—	—	—	—	1,201	—	—	1,201	—	—	—	—
—	—	309	4	1,28	—	—	—	—	—	—	—	313	—	—	313	—	—	—	—
—	—	248	14	5,34	5	1,91	—	—	—	—	—	262	—	—	262	—	—	—	—
—	—	101	4	3,81	1	0,95	—	—	—	—	—	105	—	—	105	—	—	—	—
—	—	9	1	10,00	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	10	—	—	—	—
—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	14	—	—	—	—
—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	7	—	—	—	—
—	—	579	23	3,82	7	1,16	1	—	—	—	—	602	—	—	601	—	—	—	—
1	0,04	2,385	129	5,13	44	1,55	1	—	—	—	—	2,514	—	—	2,513	—	—	—	—
151	2,12	5,293	1,815	25,53	621	8,74	3,031	279	8,43	127	3,84	7,100	8	0,11	—	—	—	—	—
4	0,28	686	759	52,32	291	20,14	—	—	—	—	—	1,445	—	—	—	—	—	—	—
—	—	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	—	—	63	9	14,30	—	—
155	1,80	6,042	2,574	29,87	912	10,58	3,031	279	3,01	127	1,47	8,608	8	0,09	63	9	14,30	—	—
—	—	1,486	32	2,11	6	0,40	—	—	—	—	—	1,518	—	—	1,518	212	14,27	—	—
156	1,23	9,913	2,735	21,62	962	7,76	3,032	279	2,21	127	1,00	12,640	8	0,06	4,095	221	14,28	—	—
—	—	524	15	2,78	1	0,19	488	29	5,61	—	—	539	—	—	—	—	—	—	—

Tab. 6. Födelsor i Göteborg år 1942, med fördelning på månader.

Månader	Levande födda					Dödfödda					S:a födda	därav utom äkten- skap
	inom		utom		S:a	inom		utom		S:a		
	äktenskap					äktenskap						
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Januari	187	166	19	10	382	3	4	—	—	7	389	29
Februari	164	142	15	18	339	4	3	—	—	7	346	33
Mars	197	165	22	20	404	11	2	—	—	13	417	42
April	183	178	18	18	397	9	3	—	—	12	409	36
Maj	218	206	19	14	457	—	6	1	—	7	464	34
Juni	217	192	21	17	447	5	1	—	1	7	454	39
Juli	178	221	13	21	433	5	4	—	—	9	442	34
Augusti	198	165	19	20	402	4	2	—	—	6	408	39
September	199	189	17	17	422	7	3	1	—	11	433	35
Oktober	203	210	20	15	448	6	8	—	—	14	462	35
November	206	175	12	18	411	5	4	—	—	9	420	30
December	199	169	17	20	405	3	3	—	—	6	411	37
Summa	2,349	2,178	212	208	4,947	62	43	2	1	108	5,055	423

Tab. 7. Födelsor i Göteborg år 1942, med fördelning på församlingar.

Församlingar	Levande födda					Dödfödda					S:a födda	därav utom äkten- skap
	inom		utom		S:a	inom		utom		S:a		
	äktenskap					äktenskap						
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Domkyrko	54	51	10	17	132	1	1	—	—	2	134	27
Vasa	69	66	13	7	155	1	—	—	—	1	156	20
Johanneberg	239	227	13	16	495	9	6	—	—	15	510	29
Christine	74	58	23	16	171	3	—	—	—	3	174	39
Haga	45	49	9	11	114	1	2	—	—	3	117	20
Annedal	98	88	16	16	218	1	3	—	—	4	222	32
Masthugget	89	79	9	10	187	1	3	1	—	5	192	20
Oskar Fredrik	179	181	20	20	400	4	5	—	1	10	410	41
Karl Johan	443	407	22	24	896	11	9	—	—	20	916	46
Gamlestaden	312	299	32	25	668	12	8	—	—	20	688	57
Lundby	300	266	22	12	600	5	2	1	—	8	608	35
Örgryte	447	404	23	34	908	13	4	—	—	17	925	57
Tyska	—	3	—	—	3	—	—	—	—	—	3	—
Summa	2,349	2,178	212	208	4,947	62	43	2	1	108	5,055	423

Tab. 8. Befolkningens rörlighet inom Göteborgs stads församlingar år 1942.

Församlingar	Folkmängd 31/12 1941	Ingångna äktenskap	Lev. födda		Döda	Överskott av			Folkmängd 31/12 1942
			alla	därav utom äkten- skap		levande födda + döda -	inflyttade + utflyttade -		
Domkyrko	9,776	181	132	27	115	+ 17	+ 0	9,793	
Vasa	15,167	241	155	19	150	+ 5	- 101	15,071	
Johanneberg	25,509	320	495	29	232	+ 263	+ 92	25,864	
Christine	9,938	120	171	39	112	+ 59	- 61	9,936	
Haga	9,136	158	114	20	113	+ 1	+ 101	9,238	
Annedal	15,163	224	218	32	178	+ 40	+ 157	15,360	
Masthugget	11,074	137	187	19	100	+ 87	- 34	11,127	
Oskar Fredrik	23,622	348	400	41	226	+ 174	- 138	23,658	
Karl Johan	49,525	518	896	46	401	+ 495	- 122	49,898	
Gamlestaden	39,986	437	668	57	309	+ 359	+ 237	40,582	
Lundby	29,514	261	600	34	240	+ 360	+ 143	30,017	
Örgryte	44,055	501	908	57	317	+ 591	- 52	44,594	
Tyska	718	5	3	—	5	- 2	- 7	709	
Summa	283,183	3,451	4,947	420	2,498	+ 2,449	+ 215	285,847	

Tab. 9. Dödligheten i Göteborg år 1942 inom den mantalsskrivna befolkningen, uppdelad i församlingar.

Församlingar m. m.	Antal invånare (vid mtskr. för 1942)	Antal döda	Döda pro mille
Örgryte.....	43,782	271	6,2
Gamlestaden	39,462	266	6,7
Karl Johan	49,450	357	7,2
Lundby	29,192	214	7,3
Johanneberg.....	25,204	193	7,7
Masthugget	10,941	88	8,0
Oskar Fredrik	23,277	189	8,1
Vasa	15,339	132	8,6
Annedal	15,218	139	9,1
Haga	8,991	84	9,3
Domkyrko	9,606	92	9,6
Christine och Tyska*)	10,454	102	9,8
Arbets-, försörjningsinrättningar o. d.....	1,388	75	54,0
Summa	282,304	2,202	7,8

*) Invånarna i Tyska församlingen äro fördelade på de församlingar, inom vilka de mantalsskrivits.

Tab. 10. Dödsfall och dödstal i Göteborg månadsvis åren 1938—1942.

	Absoluta o. relativa tal				
	1938	1939	1940	1941	1942
Dödsfall (här kyrkoskrivna, som dött inom eller, i kronisk sjukdom, utom staden samt främlingar, döda i staden i akut sjukdom)	2,528	2,590	2,584	2,637	2,331
	8,9	8,2	8,7	8,8	7,8
Dödstal (uträknade för inom staden döda pr 1,000 kyrkoskrivna personer)	8,9	11,7	13,2	7,7	8,6
Medeldödstal 1938—1942	8,6				
Januari	222	193	198	243	194
Februari	193	205	242	243	238
Mars	258	278	229	235	174
April	198	242	223	240	184
Maj	201	278	263	222	184
Juni	279	216	190	197	180
Juli	220	161	207	238	202
Augusti	208	219	156	190	183
September	157	164	174	169	179
Oktober	165	187	213	214	155
November	218	221	180	171	177
December	209	221	222	200	225

Tab. 11. Obligatoriskt anmälda smittsamma sjukdomar i Göteborg månadsvis år 1942.

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	S:a
Skarlakansfeber	118	119	116	76	110	83	24	35	58	99	131	162	1,131
Difteri	9	4	1	3	1	—	—	2	4	4	2	4	34
Tyfoïd	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Paratyfoïd	—	—	—	—	2	2	1	—	1	—	—	—	6
Rödsot	—	6	10	2	1	—	—	—	2	—	—	—	21
Akut barnförämlning, med förämlning	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	3
Epidemisk hjärnfeber	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	3
Sömnsluka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Infektös ikerus	8	17	15	14	8	11	18	18	26	22	31	36	224
Summa	135	146	143	95	122	96	44	57	92	129	165	202	1,426

Tab. 12. Vissa smittsamma sjukdomar i Göteborg åren 1933—1942.

(Observera: fall av mässling, kikhosta, influensa och påssjuka ha anmälts endast av distriktsläkarna).

	1933		1934		1935		1936		1937		1938		1939		1940		1941		1942	
	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda	Insjuknade	Döda
Skariakansfeber	517	2	423	1	201	—	328	—	338	4	1,435	5	3,025	3	975	6	1,027	—	1,131	5
Difteri	251	11	160	14	114	4	84	3	7	—	7	—	10	1	—	—	30	—	34	1
Tyfoïd	6	1	3	1	4	1	5	—	10	2	1	—	2	—	2	—	1	—	3	—
Paratyfoïd	18	—	4	—	6	—	6	—	47	1	4	—	74	4	31	2	56	2	6	—
Rödsot	204	—	59	—	2	—	6	—	9	—	1	—	3	—	3	—	26	—	21	—
Akut barnförämning	4	—	223	31	1	—	44	6	4	—	3	1	1	—	32	4	1	—	3	—
Epidemisk hjärnfeber	5	4	5	3	4	4	2	—	3	4	5	5	1	1	4	—	4	—	3	1
Sömnsjuka	5	6	2	1	4	3	1	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	—	1	1
Undulantfeber	2	—	—	—	—	—	3	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malaria	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Weils sjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Infektös ikterus	—	31	94	—	129	—	159	—	122	—	161	2	69	—	62	1	88	—	224	1
Mässling	7	—	4	—	1,327	13	117	1	8	—	3	—	3	—	726	—	440	—	4	—
Kikhosta	243	10	43	1	79	4	455	3	261	1	87	—	178	—	498	1	562	—	400	—
Epidemisk influensa	3,927	46	1,693	20	3,378	36	3,722	59	3,729	73	2,208	12	3,731	38	2,634	27	4,225	58	1,513	5
Påssjuka	19	—	28	—	550	—	23	—	31	—	8	—	46	—	319	—	45	—	87	—

Tab. 14. Uppgift från 12 distriktsläkare ang. vissa av dem

	Januari	Februari	Mars
Varicellæ	48	31	31
Morbilli	—	—	—
Pertussis	31	44	32
Parotitis epidemica	10	1	5
Influenza epidemica	243	286	179
Pyoseptichæmia	—	3	—
Tuberculosis pulmonum	3	6	8
Tuberculosis aliorum organorum.....	1	—	1
Angina tonsillaris	125	140	119
Tracheo-bronchitis acuta	354	423	330
Pneumonia crouposa	12	24	20
Bronchopneumonia acuta	37	51	31
Pleuritis. Empyema pleuræ	2	7	4
Entero-colitis acuta infectiosa	55	110	101
Polyarthrits rheumatica acuta	17	6	10
Erythema nodosum	6	4	11
Erysipelas	5	3	2
Scabies.....	19	16	10
Delirium tremens	—	1	—
Intoxicatio acuta.....	1	1	—
Alii morbi	439	350	442
Summa	1,408	1,507	1,336

månadsvis iakttagna sjukdomsfall i Göteborg år 1942.

April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	S:a
14	15	11	10	7	5	1	2	6	181
2	—	—	—	—	—	1	—	1	4
18	27	35	48	47	20	18	31	49	400
5	5	7	16	7	7	5	2	17	87
140	108	46	28	19	67	72	131	194	1,513
—	1	—	—	—	—	—	—	—	4
5	5	3	6	3	2	1	—	1	43
3	2	—	2	1	—	—	—	—	12
139	121	88	110	85	89	107	133	134	1,390
312	262	178	147	135	250	265	345	477	3,478
5	7	2	7	5	3	7	5	12	109
29	23	20	16	6	30	43	32	62	380
2	4	2	3	4	2	2	5	3	40
113	59	54	81	71	114	77	92	82	1,009
8	10	7	6	5	10	3	9	16	107
5	3	4	1	3	1	—	4	—	42
1	4	—	1	—	8	2	4	4	34
6	5	13	9	7	8	7	14	16	130
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1	—	1	1	—	—	—	1	—	6
324	444	444	278	215	530	434	488	404	4,792
1,132	1,105	915	770	620	1,146	1,045	1,300	1,478	13,762

Tab. 15. Dödsfall i Göteborg år 1942 med fördelning efter döds-

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
A. Nati Vivi.										
I. Vitia primæ conformationis. Morbi neonatorum.										
0001. Vitia primæ conformationis	10	2	—	—	—	—	—	—	—	—
0100. Debilitas congenita	26	20	—	—	—	—	—	—	—	—
0300. Aliæ causæ mortis neonatorum	8	7	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	44	29	—	—	—	—	—	—	—	—
II. Morbi senectutis.										
0500. Marasmus senilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
0600. Gangræna senilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Morbi infectionis.										
1090. Scarlatina	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
1100. Pertussis	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1110. Diphtheria	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
1120. Influenza cum ægrotatione pulmonis	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
1121. Influenza sine ægrotatione pulmonis	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
1150. Gastro-enteritis acuta infectiosa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1210. Erysipelas	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
1220. Septichæmia, Pyoseptichæmia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1240. Encephalitis epidemica	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
1250. Meningitis cerebrospinalis epidemica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1400. Tuberculosis pulmonis, laryngis	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1
1410. > meningum, cerebri	—	—	—	—	2	1	—	1	1	—
1420. > intestini, peritonei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1430. > urogenitalis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1440. > ossium, articularum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1450. > miliaris	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1470. > aliorum organorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1500. Lymphogranulomatosis maligna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1521. Syphilis acquisita	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	—	—	—	7	3	1	4	3	1

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
IV. Morbi systematis hæmopoëtici et sanguinis et diatheses hæmorrhagicæ.										
2000. Anæmia perniciosa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2010. Leuchæmia	—	—	—	—	4	—	2	—	—	—
2030. Hæmophilia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2050. Alii morbi sanguinis.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	4	—	2	—	—	—
V. Morbi nutritionis et secretionis internæ.										
2320. Morbus Barlowii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2360. Diabetes mellitus	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
2390. Morbus Basedowii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2410. Morbus Addisonii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2460. Alii morbi nutritionis et secretionis internæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
VI. Morbi systematis nervosi. Morbi mentis. Morbi organorum sensoriorum.										
2600. Hæmorrhagia cerebri. Hæmorrhagia meningum	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
2610. Abscessus cerebri. Meningitis purulenta.....	2	1	—	1	2	—	—	—	—	—
2630. Epilepsia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2660. Alii morbi systematis nervosi.....	1	1	—	1	1	1	—	1	—	—
2700. Dementia paralytica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2750. Alii morbi mentis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2800. Otitis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	4	3	—	2	3	1	—	1	—	—
VII. Morbi organorum circulationis.										
3000. Pericarditis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3010. Thrombo-endocarditis acuta.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3020. Endocarditis chronica	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
3030. Myocarditis chronica	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
3040. Arteriosclerosis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3041. Aneurysma aortæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3042. Alia aneurysmata	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3050. Thrombosis. Embolia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3070. Alii morbi organorum circulationis.....	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	1	1	—	—	—	2	1	—	—	—

levnadsålder														Summa				
15-20 år		20-30 år		30-40 år		40-50 år		50-60 år		60-70 år		70-80 år		över 80 år		Man- kön	Kvinn- kön	Båda
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.			
—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1	3	4	
—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	1	2	3	5	
—	—	—	—	—	1	1	4	2	3	4	3	8	1	7	15	23	38	
—	—	1	—	2	1	5	1	4	2	4	3	8	4	2	34	20	54	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	—	—	—	1	1	—	1	3	1	2	—	—	—	3	6	9	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	
—	—	1	—	—	—	1	1	—	2	1	1	1	—	1	6	4	10	
—	—	2	—	3	4	6	3	12	8	13	13	12	13	3	63	61	124	
—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	1	—	2	—	1	7	2	9	
—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	5	—	—	—	1	8	3	11	
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2	
—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	4	3	7	
—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	1	1	2	—	2	2	9	11	
—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—	—	1	—	6	2	8	
—	—	—	—	—	—	1	—	2	1	3	2	—	1	—	6	5	11	
—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	2	2	3	2	—	6	7	13	
—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	2	1	6	5	1	11	9	20	
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2	
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	
—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	4	1	5	
—	—	—	1	2	—	6	8	11	8	16	8	13	14	2	55	45	100	
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
—	—	—	1	4	1	4	8	10	5	13	8	2	10	3	38	39	77	
—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	2	1	1	1	2	5	8	13	
—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	2	—	2	—	1	6	7	
—	—	—	1	4	1	5	13	10	8	15	11	3	13	5	44	54	98	
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	3	—	3	
—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	6	—	13	—	2	22	—	22	
—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	—	2	—	—	—	1	3	—	6	—	15	—	2	26	3	29	

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
XII. Morbi gravidarum et puerperarum.										
5500. Placenta prævia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5550. Ruptura uteri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5600. Eclampsia gravidarum et parturientium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5620. Septichæmia puerperalis post abortum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5700. Alii morbi e graviditate et partu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII. Morbi ossium et articularum.										
6000. Osteomyelitis. Periostitis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6010. Arthritis chronica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6020. Alii morbi ossium et articularum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIV. Morbi systematis cutanei et subcutanei.										
6500. Dermatitis acuta. Eczema	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XV. Tumores.										
7000. Carcinoma oris et linguæ.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7010. » ventriculi.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7020. » intestini.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7030. » uteri et ovariorum.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7040. » mammæ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7050. » cutis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7090. » aliorum organorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7500. Sarcoma cutis et subcutis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7510. » ossium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7520. » viscerum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7550. » aliorum organorum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7600. Melanosarcoma	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—
7700. Alii tumores	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsaker	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
XVII. Mors violenta, non naturalis.										
<i>Casus mortiferi.</i>										
8500. Submersio	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
8510. Suffocatio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8520. Combustio	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
8530. Congelatio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8570. Contusio. Laceratio. Vulnus contusum. Fractura	—	—	—	—	3	1	2	3	—	—
8600. Intoxicatio acuta:										
A. Kolos	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
B. Lysgas	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
D. Arsenik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F. Narkotiska ämnen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
G. Andra ämnen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	1	5	1	3	3	1	—	—
<i>Suicidium.</i>										
8700. Submersio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8710. Strangulatio	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8720. Contusio. Laceratio. Vulnus contusum. Fractura	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8740. Vulnus sclopetarium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8750. Veneficium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Homicidium.</i>										
8810. Homicidium alii	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Summa	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Summa	61	38	2	5	24	10	9	9	5	3
	99		7		34		18		8	

levnadsålder														Summa				
15—20 år		20—30 år		30—40 år		40—50 år		50—60 år		60—70 år		70—80 år		över 80 år		Man- køn	Kvinn- køn	Båda
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.			
1	—	—	—	2	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	7	—	7
—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3	—	3
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	2	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1
3	1	3	2	6	1	4	1	9	1	3	4	1	3	1	6	35	23	58
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
4	1	5	3	10	2	5	1	11	1	6	4	1	4	1	6	52	27	79
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	1	—	1	3	2	—	2	—	—	—	—	—	6	3	9
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
—	—	1	—	—	—	—	3	2	1	1	—	—	—	—	—	4	4	8
—	—	1	—	2	—	3	6	4	1	3	—	—	—	—	—	13	7	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
15	12	40	46	59	57	80	95	168	148	273	221	242	321	128	260	1,106	1,225	2,331
27		86		116		175		316		494		563		388				

Tab. 16. Dödsfall i Göteborg år 1942 med fördelning efter sjukdoms-

Dödsorsaker	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni			Juli		
	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a
Vitia primæ conformationis. Morbi neoratorum	3	2	5	2	2	4	5	—	5	5	2	7	4	3	7	2	3	5	5	5	10
Morbi senectutis	2	2	4	6	6	12	3	4	7	2	13	15	1	1	2	2	3	5	2	—	2
> infectionis	7	9	16	14	6	20	9	5	14	12	14	26	11	7	18	8	9	17	10	20	30
> systematis hæmopoëtici et sanguinis et diatheses hæmorrhagicæ	—	1	1	2	—	2	1	1	2	—	1	1	—	3	3	—	2	2	1	4	5
> nutritionis et secretionis internæ	1	—	1	1	3	4	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	1	1
> systematis nervosi. Morbi mentis. Morbi organorum sensoriorum	4	12	16	15	18	33	11	20	31	18	17	35	4	7	11	9	10	19	17	15	32
> organorum circulationis	35	43	78	34	44	78	20	32	52	31	45	76	28	32	60	26	25	51	18	35	53
> > respirationis	2	5	7	9	7	16	4	3	7	7	5	12	5	6	11	2	8	10	2	5	7
> > digestionis	9	5	14	8	2	10	3	2	5	1	6	7	7	4	11	3	3	6	2	3	5
> > uropoëticorum	1	5	6	3	4	7	2	7	9	6	5	11	4	7	11	4	6	10	5	2	7
> > genitalium	2	1	3	2	—	2	4	—	4	2	—	2	3	—	3	1	—	1	2	—	2
> gravidarum et puerperarum	—	—	—	—	2	2	—	1	1	—	1	1	—	1	1	—	1	1	—	—	—
> ossium et articularum	1	—	1	1	2	3	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	1
> systematis cutanei et subcutanei	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tumores	17	18	35	20	17	37	13	18	31	22	15	37	15	19	34	17	26	43	20	19	39
Mors violenta, non naturalis:																					
Casus mortiferi	3	3	6	1	4	5	1	2	3	6	—	6	8	3	11	7	2	9	4	1	5
Suicidium	—	1	1	2	1	3	1	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1
Homicidium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Summa	87	107	194	120	118	238	77	97	174	115	125	240	90	94	184	81	99	180	89	113	202

grupper, månader och kvartal (samma omfattning som i tabell 10).

Augusti	September			Oktober			November			December			Kvartal												Summa					
													1:sta			2:dra			3:dje			4:de								
													m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a	m.	kv.	S:a				m.	kv.	S:a
3	—	3	3	3	6	6	1	7	4	4	8	2	4	6	10	4	14	11	8	19	11	8	19	12	9	21	44	29	73	
2	2	4	1	5	6	2	5	7	3	2	5	2	2	4	11	12	23	5	17	22	5	7	12	7	9	16	28	45	73	
13	9	22	8	5	13	7	4	11	7	13	20	10	10	20	30	20	50	31	30	61	31	34	65	24	27	51	116	111	227	
1	1	2	1	—	1	—	—	—	1	1	2	3	1	4	3	2	5	—	6	6	3	5	8	4	2	6	10	15	25	
4	—	4	—	2	2	—	1	1	1	—	1	—	1	1	2	4	6	—	2	2	4	3	7	1	2	3	7	11	18	
7	8	15	8	11	19	9	5	14	5	11	16	12	16	28	30	50	80	31	34	65	32	34	66	26	32	58	119	150	269	
25	33	58	23	27	50	24	29	53	16	25	41	28	44	72	89	119	208	85	102	187	66	95	161	68	98	166	308	414	722	
4	5	9	1	3	4	8	3	11	10	4	14	9	7	16	15	15	30	14	19	33	7	13	20	27	14	41	63	61	124	
2	7	9	4	5	9	6	1	7	4	4	8	6	3	9	20	9	29	11	13	24	8	15	23	16	8	24	55	45	100	
5	4	9	4	2	6	2	4	6	2	3	5	6	5	11	6	16	22	14	18	32	14	8	22	10	12	22	44	54	98	
1	—	1	3	1	4	2	1	3	2	—	2	2	—	2	8	1	9	6	—	6	6	1	7	6	1	7	26	3	29	
—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	3	3	—	3	3	—	1	1	—	2	2	—	—	9	9
—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	18	32	23	24	47	12	19	31	27	19	46	14	26	40	50	53	103	54	60	114	57	61	118	53	64	117	214	238	452	
7	3	10	7	2	9	2	1	3	3	2	5	3	4	7	5	9	14	21	5	26	18	6	24	8	7	15	52	27	79	
3	—	3	3	—	3	1	—	1	2	1	3	1	2	3	3	2	5	—	1	1	6	1	7	4	3	7	13	7	20	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
91	92	183	89	90	179	81	74	155	87	90	177	99	126	225	284	322	606	286	318	604	269	295	564	267	290	557	1,106	1,225	2,331	

EPIDEMISJUKHUSET.

Å sjukhuset ha under år 1942 vårdats 2,104 patienter, av vilka 1,908 intagits under året.

De vårdade sjukdomarna framgå av följande tabell:

	Kvarliggande från		Intagna under		Summa vårdade		Avförda år 1942				Kvarliggande till	
	1941		1942		1942		friska		döda		1943	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Typhus	—	1	3	1	3	2	2	—	1	—	—	2
Paratyphus	—	—	2	6	2	6	1	4	—	1	1	1
Scarlatina	73	107	566	621	639	728	549	645	2	4	88	79
Diphtheria.....	1	2	26	24	27	26	24	24	1	—	2	2
Meningitis cer. epid.	—	—	2	—	2	—	2	—	—	—	—	—
Poliomyelitis anter. ac. ...	—	—	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—
Dysenteria	2	4	9	12	11	16	11	16	—	—	—	—
Alii morbi	2	4	298	336	300	340	292	328	3	5	5	7
Summa	78	118	907	1,001	985	1,119	882	1,018	7	10	96	91

Frånräknas till 1943 kvarliggande patienter erhållas följande mortalitetssiffror:

för samtliga sjukdomar	1,917	vårdade,	17	döda
» typhus	3	»	1	»
» paratyphus	6	»	1	»
» scarlatina.....	1,200	»	6	»
» diphtheria	49	»	1	»
» meningitis cerebr. epid.	2	»	—	»
» poliomyelitis anter. ac.	2	»	—	»
» dysenteria	27	»	—	»
» alii morbi	628	»	8	»

Å sjukhuset ha följande viktigare operationer utförts:

Sjukdom	Antal patienter	Operation	Utgång	
			God	Dålig
Peritonsillit.....	4	Incision	4	—
Mastoidit. op.	13	Sekundärsutur	13	—
Mastoidit.....	29	Uppmejsling	28	1
Appendicit. ac.	2	Appendectomia	2	—
Anæmia sec.	2	Blodtransfusion	—	2
Agranulocytosis	1	»	—	1

Uppgifter rörande å sjukhuset intagna sjukdomsfall jämte inträffade dödsfall.

Sjukdom	Intagna		Döda		Sjukdom	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.
Infektionssjukdomar:					<i>Influenza epidemica</i>	7	2	1	--
<i>Scarlatina</i>	566	621	2	4	<i>Varicellæ</i>	13	25	--	--
komplik. vid scarlatina:					därav komplicerade	2	3	--	1
Lymphadenitis	132	126	--	--	<i>Typhus abdominalis</i>	4	1	1	--
Stomatitis	--	1	--	--	<i>Paratyphus</i>	2	6	--	1
Angina, peritonsillitis, pharyngitis	45	33	--	--	<i>Paradysenteria</i>	9	12	--	--
Sinusitis	3	7	--	--	<i>Poliomyelitis acuta</i>	1	1	--	--
Otitis	72	77	--	--	<i>Observation för poliomyeli-</i> <i>tis ac.</i>	1	1	--	--
Abscessus, pyodermia, paronychia	12	10	--	--	<i>Encephalitis acuta</i>	2	3	1	--
Erythema nodos., multiform. Urticaria	--	3	--	--	<i>Meningitis serosa</i>	5	1	--	--
Purpura	3	1	--	--	<i>Meningitis epidemica</i>	1	1	--	--
Bronchit., bronchopneumonia Nephritis	2	1	--	--	<i>Meningitis purulenta</i>	1	--	--	--
Carditis	52	42	--	--	<i>Tuberculosis</i>	6	7	--	--
Synovitis	5	1	--	--	<i>Hepatitis acuta</i>	18	29	--	--
Appendicitis	23	49	--	--	<i>Erysipelas</i>	--	1	--	--
Septichæmia	2	1	--	--	<i>Mononucleosis infectiosa</i> ...	11	6	--	--
Iritis, conjunctivitis	1	1	--	--	<i>Septichæmia</i>	2	--	--	--
Enteritis	2	2	--	--	<i>Lues congenita</i>	--	1	--	--
Peritonitis	--	1	--	--	<i>Angina tonsillaris</i>	23	39	--	--
Diphtheria	2	2	--	--	<i>Peritonsillitis acuta</i>	11	8	--	--
» (bacillbärare)	4	--	--	--	<i>Stomatitis</i>	3	2	--	--
Rubeola	6	18	--	--	<i>Pharyngitis acuta</i>	21	45	--	--
Parotitis epidemica	2	3	--	--	<i>Otitis media</i>	11	11	--	--
Varicellæ	24	15	--	--	<i>Pseudocroup</i>	4	1	--	--
Paradysenteria	1	--	--	--	<i>Bronchitis acuta</i>	2	4	--	--
Mononucleosis infectiosa ...	--	1	--	--	<i>Bronchitis capillaris</i>	--	1	--	1
Tuberculosis	1	--	--	--	<i>Asthma bronchiale</i>	--	1	--	--
Recidiv	11	9	--	--	<i>Pneumonia acuta</i>	19	13	1	2
Observation för scarlatina... <i>Diphtheria</i>	71	77	--	--	<i>Synovitis, arthritis</i>	1	3	--	--
Bacillbärare	26	24	1	--	<i>Febris</i>	1	--	--	--
Osäker diagnos	--	1	--	--	Övriga:				
Diphtheria fauc.	13	28	1	--	<i>Agranulocytosis</i>	--	1	--	1
» nasi	5	--	--	--	<i>Purpura</i>	1	--	--	--
Ötitkomplikation	1	--	--	--	<i>Thrombosis, embolia</i>	1	1	--	--
Pareser	--	4	--	--	<i>Enteritis acuta</i>	25	12	--	--
Cirkulationsrubbingar	--	2	--	--	<i>Cystitis, cystopyelitis</i>	--	4	--	--
<i>Morbilli</i>	1	1	--	--	<i>Cysta ovarii infectiosa</i>	--	1	--	--
<i>Pertussis</i>	5	13	--	--	<i>Abortus</i>	--	1	--	--
därav komplicerade	1	2	--	--	<i>Exanthema subitum</i>	1	2	--	--
<i>Rubeola</i>	7	8	--	--	<i>Läkemedelsexanthem</i>	3	2	--	--
<i>Parotitis epidemica</i>	14	12	--	--	<i>Impetigo contagiosa</i>	--	1	--	--
därav komplicerade	6	1	--	--	<i>Dermatitis, eczema, urticaria</i> <i>Erythema multiforme</i>	2	3	--	--
					<i>Cancer ventriculi</i>	--	1	--	--
					<i>Observatio</i>	2	--	--	--

SOMMARSANATORIET Å SANDARNE,

öppet 11 juni—2 september.

Omsättning, underhållsdagar.

Antal patienter										Underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade per dag	Högsta	Lägsta		
samtliga under året intagna				utskrivna (frånsett avl.)				avlidna				antalet någon dag under året vårdade			
vuxna		barn under 15 år		vuxna		barn under 15 år		vuxna					barn under 15 år		
m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.	m.	kv.	g.	fl.				
65	84	—	—	65	84	—	—	—	—	—	—	7,204	85,76	105	18

Vårdtid (dagar) för de under året

u t s k r i v n a					
längsta		kortaste		medel-	
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
84	84	3	2	61	57

Ålder vid intagandet för samtliga under året utskrivna patienter med tuberkulos.

	m.	kv.	s:a		m.	kv.	s:a
15—20 år.....	—	1	1	40—45 år.....	6	4	10
20—25 ».....	10	11	21	45—50 ».....	4	2	6
25—30 ».....	9	4	13	50—60 ».....	4	6	10
30—35 ».....	15	6	21	60—70 ».....	10	7	17
35—40 ».....	7	13	20	över 70 ».....	3	—	3
				Summa	68	54	122

Under året utskrivna patienters sjukdomar under sjukhusvistelsen.

Sjukdom	I. Lungtuberkulos med eller utan komplikation	
	M.	Kv.
a) Antal patienter	68	54
b) Sjukdomsfall:		
Tbc. pulmonum.....	68	54

BARNSANATORIET FÄVLANDA.

Underhållsdagar och vårdtid.

Antal ordinarie vårdplatser			Högsta	Lägsta	Antal underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade pr dag	Antal under året utskrivna inkl. avlidna	Därav med en vårdtid av				Vårdtid (dagar) i medeltal
								högst 1 mån (-30 dag)	> 1-4 mån. (31-122 dag)	> 4-12 mån. (minst 123 dag. och högst 1 år)	mer än 1 år	
vuxna	barn	Summa	antalet någon dag under året vårdade									
—	—	112	136	78	38,764	106	135	5	18	77	35	300

Ålder för under året utskrivna patienter, som för första gången vårdats för tuberkulos.

	Under 1 år	1-4	5-9	10-14	15-19
Män	—	10	18	15	5
Kvinnor.....	—	16	22	20	8
Summa	—	26	40	35	13

Sjukdomens förlopp hos under året utskrivna tuberkulospatienter (inklusive avlidna).

Sjukdom	Antal utskrivna (inkl. avlidna)	Förbättrade	Oförändrade	Försämrade	Avlidna
a. Lungtuberkulos med eller utan komplik.	71	63	1	3	4
b. Enbart annan tuberkulos	55	55	—	—	—

Huvuddödsorsaker hos under året avlidna.

Huvuddödsorsak	M.	Kv.	G.	Fl.
Tbc pulm.	—	1	1	1
Tbc miliaris	—	1	—	—

Under året utskrivna patienters sjukdomar under sjukhusvistelsen.

- A: Lungtuberkulos med eller utan komplikationer.
 B: Tuberkulos med enbart annan lokalisation.
 C: Utan symtom av pågående tuberkulos. ("Observationsfall", t. ex. för vid inskrivningen misstänkt pågående lungtuberkulos angivas under C).

	A		B		C			A		B		C	
	Vuxna	Barn	Vuxna	Barn	Vuxna	Barn		Vuxna	Barn	Vuxna	Barn	Vuxna	Barn
<i>Antal patienter:</i>	11	60	1	54	—	9	Laryngit. ac.	—	—	—	—	—	1
<i>Tuberkulös sjukdom.</i>							Bronchit. asthmat. ...	—	—	—	1	—	—
Tbc pulm.	11	60	—	—	—	—	Myodegen. cordis ...	1	1	—	—	—	—
<i>därav:</i>							Angina tons.	1	16	—	17	—	1
Tbc pulm. levis*).....	7	50	—	—	—	—	Abscess. peritons. ...	—	2	—	—	—	—
Tbc lymphogl. trach.							Otit. med. ac.	—	6	—	3	—	—
bronch.	3	32	1	48	—	—	» » chron.	—	1	—	—	—	—
Tbc lymphogl. alior...	—	—	—	1	—	—	Nephrit. ac.	—	—	—	3	—	—
» miliaris	1	—	—	—	—	—	Gastro-enterit. ac. ...	—	6	—	10	—	—
» ossium et articul.	—	2	—	—	—	—	Influenta	—	4	—	3	—	—
Erythema nodosum ...	—	2	—	10	—	—	Pertussis	—	6	—	5	—	—
Conjunct. phlyctæn.	—	2	—	3	—	—	Varicellæ	—	15	—	16	—	1
Pleuritis exsudativa...	1	12	—	6	—	—	Morbilli	—	6	—	2	—	—
Empyema pleuræ tbc	—	1	—	—	—	—	Scarlatina	—	7	—	5	—	1
Peritonitis tbc	—	1	—	—	—	—	Impetigo... ..	—	—	—	1	—	—
Scrofuloderma	—	1	—	1	—	—	Hypertrophia tons. ...	—	3	—	1	—	—
<i>Andra viktigare sjuk-</i>							Vegetat. adenoid. ...	—	—	—	1	—	—
<i>domar o. komplikat.</i>							Lymphadenit. colli. ...	—	1	—	4	—	—
Bronchopneumonia ...	—	2	—	—	—	—	Achylia gastrica	—	1	—	—	—	—
Bronchitis ac.	—	3	—	—	—	—	Anæmia sec.	—	9	—	6	—	—
							Urticaria.....	—	—	—	1	—	—
							Enuresis noct.	—	1	—	—	—	—
							Debilitas	—	—	—	1	—	—

*) Obetydliga förändringar med hänsyn till utbredningen utan kavernbildning men f. ö. oavsett kvalitet och lokalisation.

Under året utförda operationer.

O p e r a t i o n	På inskrivna pat.		På icke inskrivna pat.		Anmärkningar
	antal pat.	antal op.	antal pat.	antal op.	
Pneumothoraxförsök neg.	1	4	—	—	Därav bilat:
Anlägg. av pneumothorax	6	6	—	—	
Insufflation av d:o, även extrapleuralt ...	7	94	—	—	
Tryckmätning, exsufflation	1	3	—	—	
Thorakocentes	2	6	—	—	
Phrenicusoperation ¹⁾	1	—	—	—	
Incision av abscesser	3	3	—	—	
Gipsning (tbc gen.)	1	2	—	—	

¹⁾ remitterad till Renströmska sjukhuset å Källtorp, Göteborg, för op.
 1 pat. har rem. till samma sjukvårdsinrättning för thorakoplastik, där han fortfarande vårdas.

Uppgifter angående inkomster och utgifter under år 1942.

	Göteborgs epidemisjukhus		Sommarsanatoriet å Sandarne		Barnsanatoriet Rävlanda	
	Netto- inkomst	Nettoutgift		Netto- inkomst	Nettoutgift	
		för år	för underhålls- dag		för år	för underhålls- dag
1. Driften:						
Avlöningar		289,801: 28	5,44	4,441: 77		81,809: 48
Expeditionskostnader		6,580: 84	0,12	80: —		2,493: 46
Diverse		2,728: 75	0,05	2,865: 04		5,920: 93
Läkemedel		2,577: 63	0,05	19: 11		2,075: 45
Förbrukningsartiklar m. m. för sjuk- vården		7,875: 07	0,15	—		4,454: 01
Kosthåll		98,212: 41	1,84	9,617: 94		60,207: 99
Värme, lyse och vatten		80,944: 12	1,52	263: 92		85,310: 94
Tvätt och renhållning		37,650: 30	0,71	382: 66		4,623: 99
Inventariers underhåll och komplet- tering		7,228: 13	0,18	1,137: 40		8,561: 87
Fastigheters un terhåll		32,441: 58	0,61	1,444: 86		3,892: 69
Särskild verksamhet		—	—	—		0,10
Säger för samtl. ovanstående konton		566,040: 11	10,62	20,252: 70	2,81	197,067: 37
Hyror	3,665: 62					
Vårdavgifter: för intagna	15,794: 45					450: —
Totalsumma för driften		546,580: 04	10,25	20,252: 70	2,81	111,034: 80
Bidrag till driften:						
Staten	114,310: —					43,366: 75
Göteborgs stad	432,270: 04			20,252: 70		61,000: —
Övriga						1,998: 68
Summa	546,580: 04			20,252: 70		106,365: 43
2. Nyanläggning o. nyanskaffning:						
Fastigheter	2,500: —					
Inventarier	500: —					
Summa	3,000: —					
Summa underhållsdagar		53,319		7,204		38,764

Utdrag

ur hälsovårdsnämndens räkenskaper för år 1942.

Ingående balans.

An	<i>Skattestatens avräkning:</i>		
	reservation från föregående år		6,031: 96
	<i>Låne- och fondstatens avräkning:</i>		
	reservation från föregående år		153,000: —
	<i>Göteborgs stad</i>		39,414: 82
	<i>Fondmedel</i>	11,133: 84	
	<i>Importkontrollen</i>	9,149: 88	
	<i>Diverse skulder</i>	1,750: 84	22,034: 56
	<i>Kapitalbehållning</i>		2,262,610: —
			<u>Kronor 2,483,091: 34</u>

Per	<i>Kassa</i>		1,071: 27
	<i>Bank</i>		8,197: 32
	<i>Göteborgs stad</i>		153,000: —
	<i>Diverse fordringar</i>		58,212: 75
	<i>Fastigheter</i>	2,088,900: —	
	<i>Inventarier</i>	20,710: —	
	<i>Fondkapital</i>	153,000: —	2,262,610: —
			<u>Kronor 2,483,091: 34</u>

Göteborgs stad.

An	<i>Ingående Balans:</i>		
	redovisningsfordran		153,000: —
	<i>Kassa:</i>		
	insättningar i stadskassan		150,212: 31
	<i>Skattestatens avräkning:</i>		
	verkliga utgifter enligt stat	1,697,628: —	
	kapitalutgifter enligt stat	15,500: —	1,713,128: —
	<i>Överskott och underskott:</i>		
	underskott för år 1942		53,625: 26
	<i>Utgående Balans:</i>		
	uppburet förskott å 1943 års anslag	89,677: 23	
	avgår för 1942 års underskott	53,625: 26	36,051: 97
			<u>Kronor 2,106,017: 54</u>

Per <i>Ingående Balans:</i>		
redovisningsskuld	39,414: 82	
<i>Kassa:</i>		
uttagningar ur stadskassan	1,737,898: 72	
<i>Skattestatens avräkning:</i>		
verkliga inkomster enligt stat	171,604: —	
kapitalinkomster enligt stat	4,100: —	175,704: —
<i>Utgående Balans:</i>		
fordran å lånemedel	153,000: —	
		<u>Kronor 2,106,017: 54</u>

Skattestatens avräkning.

An <i>Verkliga utgifter och inkomster:</i>		
nettoutgifter	1,586,231: 69	
<i>Skattestatens kapitalutgifter och kapital- inkomster:</i>		
kapitalutgifter	15,106: 70	1,601,338: 39
<i>Göteborgs stad:</i>		
verkliga inkomster enligt stat	171,604: —	
kapitalinkomster enligt stat	4,100: —	175,704: —
<i>Utgående Balans:</i>		
reservationer till följande år	1,352: 83	
		<u>Kronor 1,778,395: 22</u>

Per <i>Ingående Balans:</i>		
reservationer från föregående år	6,031: 96	
<i>Kapitalbehållning:</i>		
kapitalinkomster enligt bok	5,610: —	
<i>Göteborgs stad:</i>		
verkliga utgifter enligt stat	1,697,628: —	
kapitalutgifter enligt stat	15,500: —	1,713,128: —
<i>Överskott och underskott</i>	53,625: 26	
		<u>Kronor 1,778,395: 22</u>

Kapitalbehållning.

An <i>Skattestatens avräkning:</i>		
värdeminskning	5,610: —	
<i>Utgående Balans</i>	2,272,100: —	
		<u>Kronor 2,277,710: —</u>

Per <i>Ingående Balans</i>	2,262,610: —	
<i>Inventarier:</i>		
värdeökning	15,100: —	
		<u>Kronor 2,277,710: —</u>

Skattestatens kapitalutgifter och kapitalinkomster.

An <i>Inventarier:</i>		
minskade värden	5,610: —	
<i>Dispensärcentralen:</i>		
årets kapitalutgifter	15,106: 70	
		Kronor 20,716: 70

Per <i>Verkliga utgifter och inkomster:</i>		
årets inkomster	5,610: —	
<i>Skattestatens avräkning:</i>		
kapitalutgifter	15,106: 70	
		Kronor 20,716: 70

Låne- och fondstatens avräkning.

An <i>Utgående Balans:</i>		
reservation till följande år	Kronor 153,000: —	

Per <i>Ingående Balans:</i>		
reservation från föregående år	Kronor 153,000: —	

Fondkapital.

An <i>Ingående Balans</i>	Kronor 153,000: —
---------------------------------	-------------------

Per <i>Utgående Balans</i>	Kronor 153,000: —
----------------------------------	-------------------

Verkliga utgifter och inkomster.

An <i>Diverse kreditorer:</i>		
årets utgifter	1,821,946: 39	
<i>Skattestatens kapitalutgifter och kapitalinkomster:</i>		
årets inkomster	5,610: —	
		Kronor 1,827,556: 39

Per <i>Diverse debitorer:</i>		
årets inkomster	241,324: 70	
<i>Skattestatens avräkning:</i>		
nettoutgifter	1,586,231: 69	
		Kronor 1,827,556: 39

Överskott och underskott.

An Skattestatens avräkning:		
underskott för år 1942	Kronor	53,625: 26
Per Göteborgs stad:		
underskott för år 1942	Kronor	53,625: 26

Utgående balans.

An Kassa	6,982: —
Bank	35,644: 52
Göteborgs stad	153,000: —
Diverse fordringar	49,272: 67
Fastigheter	2,088,900: —
Inventarier	30,200: —
Fondkapital	153,000: —
	<u>Kronor 2,516,999: 19</u>
Per Skattestatens avräkning:	
reservation till följande år.....	1,352: 83
Låne- och fondstatens avräkning:	
reservation till följande år.....	153,000: —
Göteborgs stad	36,051: 97
Fondmedel	11,133: 84
Importkontrollen	41,673: 88
Diverse skulder	1,686: 67
Kapitalbehållning	2,272,100: —
	<u>Kronor 2,516,999: 19</u>

Jämförelse mellan stat och bok för år 1942
för 11. A. 1. Hälsovårdsnämnden och 11. B. Epidemisjukhuset.

	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott —
Verkliga utgifter.					
Hälsovårdsnämnden.					
1. <i>Byrån:</i>					
b) räntor	— —	11,200 —	10,700 —	— —	+ 500 —
c) avlöningar, arvoden o. d.	— —	162,241 —	177,737 78	— —	— 15,496 78
d) pensioner och understöd..	— —	23,753 —	21,846 90	— —	+ 1,906 10
f) hyror och arrenden.....	— —	8,440 —	8,220 19	— —	+ 219 81
i) inventariers inköp och un- derhåll	— —	500 —	741 77	— —	— 241 77
j) belysning, bränsle, städt., tvätt, renhållning m. m....	— —	5,400 —	8,354 25	— —	— 2,954 25
k) skriv- och tryckningskost- nader, böcker o. d.	— —	7,000 —	9,047 98	— —	— 2,047 98
q) forselkostnader	— —	6,725 —	8,954 60	— —	— 2,229 60
x) kostnader av flera slag ...	— —	12,813 —	11,064 79	— —	+ 1,748 21
2. <i>Dispensärcentralen</i>	— —	212,605 —	233,556 13	— —	— 20,951 13
3. <i>Sommarsanatoriet å San- darne</i>	— —	20,059 —	22,397 64	— —	— 2,338 64
4. <i>Karantäns- och desinfek- tionsanstalten i hamnen</i>	— —	18,280 —	19,517 73	— —	— 1,237 73
5. <i>Kontroll över födoämnen</i>	— —	89,650 —	81,164 83	— —	+ 8,485 17
6. <i>Stadsdistriktsläkare</i>	— —	217,505 —	260,090 79	— —	— 42,585 79
7. <i>Barnmorskor</i>	— —	12,642 —	15,644 18	— —	— 3,002 18
8. <i>Distriktssköterskor</i>	— —	62,978 —	62,669 30	— —	+ 308 70
9. <i>Könsopolikliniker</i>	— —	25,255 —	25,941 19	— —	— 686 19
10. <i>Barnsanatoriet Rävlanda</i>	— —	104,500 —	61,000 —	— —	+ 43,500 —
11. <i>Ränta å fastigheters och inventariers bokförda värde</i>	— —	10,918 —	10,825 50	— —	+ 92 50
12. <i>Avskrivning å inventarier</i>	— —	1,840 —	3,350 —	— —	— 1,510 —
	— —	1,014,304 —	1,052,825 55	— —	+ 56,760 49 — 9,282 04
Kapitalutgifter	— —	15,500 —	15,106 70	— —	+ 393 30
	— —	1,029,804 —	1,067,932 25	— —	+ 57,153 79 — 95,282 04
Verkliga inkomster.					
d) bidrag till och ersättning för särskilda kostnader ...	— —	7,000 —	7,597 50	— —	+ 597 50
statsbidrag	— —	6,600 —	6,561 13	— —	— 38 87
e) avgift å handel o. sjöfart	— —	300 —	241 —	— —	— 59 —
g) grundlegor, hyror o. arren.	— —	2,000 —	2,000 —	— —	— —
i) räntor.....	— —	11,200 —	10,700 —	— —	— 500 —
j) inkomster av flera slag...	— —	1,000 —	3,614 —	— —	+ 2,614 —
ersättn. för naturaförmåner	— —	1,829 —	894 —	— —	— 935 —
	— —	29,929 —	31,607 63	— —	+ 3,211 50 — 1,532 87

	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott —
Kapitalinkomster.					
Skattestat:					
Hälsovårdsnämnden.					
avskrivning å inventarier	— —	1,840 —	3,350 —	— —	+ 1,510 —
	— —	31,769 —	34,957 63	— —	+ 4,721 50 — 1,532 87
Sammandrag:					
Verkliga utgifter ...			— 38,521: 55		
Kapitalutgifter			+ 393: 30		— 38,128: 25
Verkliga inkomster +			1,678: 63		
Kapitalinkomster ... +			1,510: —		+ 3,188: 63
Verkliga utgifter.				Underskott	34,939: 62
Epidemisjukhuset.					
c) avlöningar, arvoden o. d.	— —	321,526 —	374,304 64	— —	— 52,778 64
d) pensioner och understöd..	— —	24,298 —	24,272 37	— —	+ 25 63
e) beklädnad och bevärning	— —	100 —	140 27	— —	— 40 27
g) underhåll av fastighet ...	1,600 —	8,500 —	31,226 64	— —	— 21,126 64
h) andra underhållsarbeten...	— —	1,000 —	1,214 94	— —	— 214 94
i) inventariers inköp och underhåll	— —	7,500 —	7,614 36	— —	— 114 36
j) belysning, bränsle, städn., tvätt, renhållning m. m....	— —	126,632 —	118,594 42	— —	+ 8,037 58
k) skriv- och tryckningskostnader, böcker o. d.	— —	2,000 —	2,238 07	— —	— 238 07
n) kosthåll	— —	80,640 —	98,212 41	— —	— 17,572 41
p) läkarvård, bandage, medicin m. m.	— —	5,900 —	7,249 70	— —	— 1,349 70
q) forselkostnader	— —	300 —	505 30	— —	— 205 30
v) nybyggnader, ombyggnader m. m.	3,100 —	— —	2,500 —	— —	+ 600 —
w) onera och assurans av fast egendom	1,331 96	1,200 —	1,331 96	1,352 83	— 152 83
x) kostnader av flera slag ...	— —	6,700 —	8,410 76	— —	— 1,710 76
ränta å fastigheters och inventariers bokf. värde...	— —	94,768 —	94,655 —	— —	+ 113 —
avskrivning å inventarier	— —	2,260 —	2,260 —	— —	— —
	6,031 96	683,324 —	774,730 84	1,352 83	— 95,503 92 + 8,776 21
Kapitalutgifter.					
Låne- och fondstat:					
Epidemisjukhuset:					
ny- och ombyggnad (observationspaviljong och röntgenavdelning)	153,000 —	— —	— —	153,000 —	— —

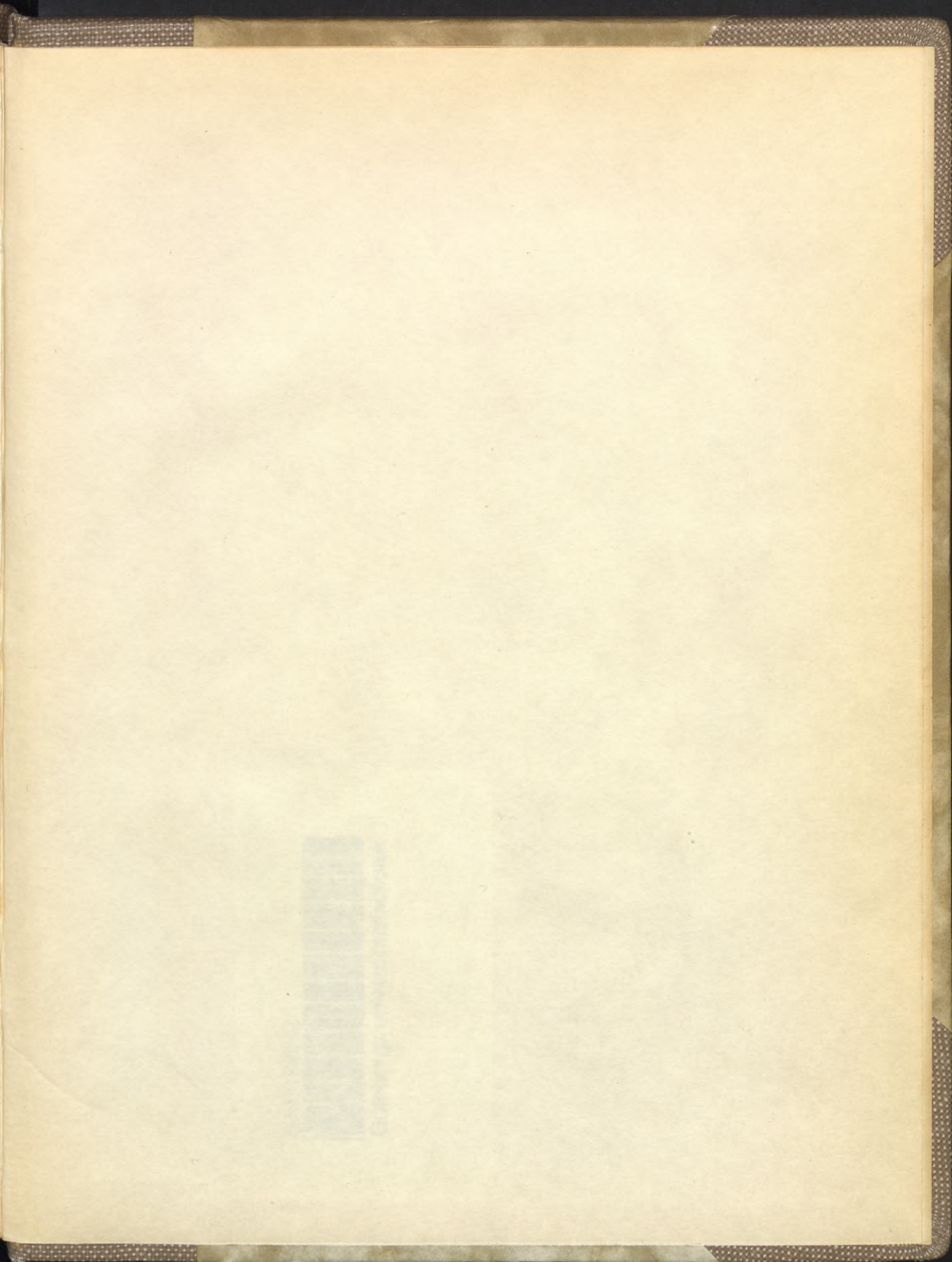
	Reserva- tioner fr. föreg. år	För året enl. stat	För året enl. bok	Reserva- tioner till följ. år	Överskott + Underskott —
Verkliga inkomster.					
d) bidrag till och ersättning för särskilda kostnader... statsbidrag	— —	10,000 —	16,767 18	— —	+ 6,767 18
	— —	50,000 —	99,182 —	— —	+ 49,182 —
g) grundlegor, hyror och ar- renden	— —	1,320 —	3,665 62	— —	+ 2,345 62
ersättn. för naturaförmåner	— —	80,355 —	90,102 27	— —	+ 9,747 27
	— —	141,675 —	209,717 07	— —	+ 68,042 07
Kapitalinkomster.					
Skattestat:					
Epidemisjukhuset.					
avskrivning å inventarier	— —	2,260 —	2,260 —	— —	— —
	— —	143,935 —	211,977 07	— —	+ 68,042 07

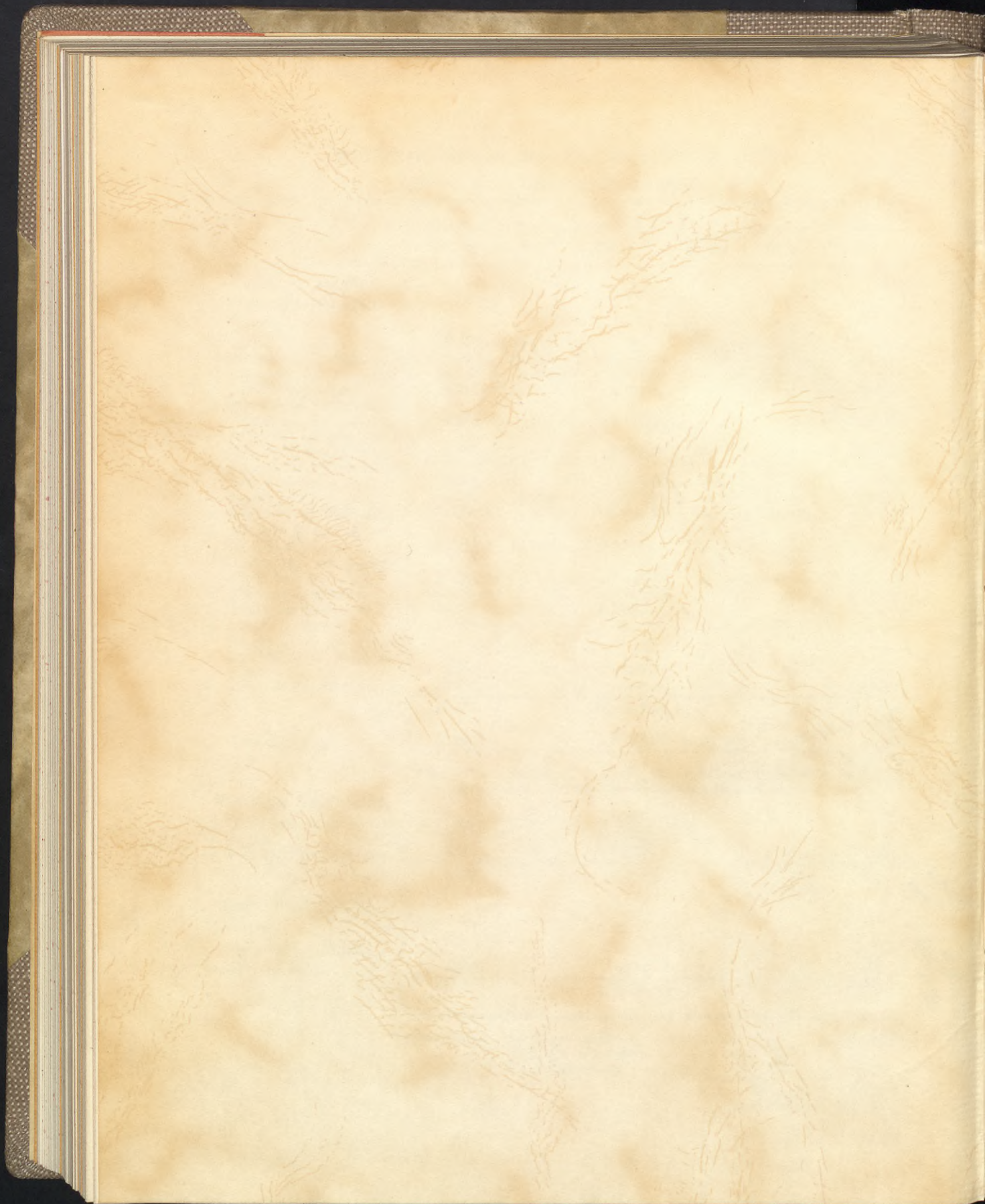
Sammandrag:

Verkliga utgifter	—	86,727: 71
Verkliga inkomster	+	68,042: 07
		<u>Underskott</u> 18,685: 64

Sammandrag för hälsovårdsnämnden och epidemisjukhuset:

Verkliga utgifter	—	125,249: 26	
Kapitalutgifter	+	393: 30	— 124,855: 96
Verkliga inkomster	+	69,720: 70	
Kapitalinkomster	+	1,510: —	+ 71,230: 70
		<u>Underskott</u>	<u>53,625: 26</u>

6000172012

Göteborgs universitetsbibliotek

